

Iskra

41

29. november

Nikdar ni bilo morda teže pisati uvodnika ob dnevu republike kot prav letos, 1987. leta, spričo nedavnih »proti-inflacijskih ukrepov« Zveznega izvršnega sveta, ki so nam, namesto darila in svečnega obeležja, prinesli golo in surovo spoznanje o naši ekonomski krizi in trenutku Jugoslavije.

A v novembrskih dneh porajanja nove Jugoslavije 1943. leta so bila sredi najhujših bojov za osvoboditev sprejeta avnojska načela zelo jasna, nič kaj gostobesedna, zelo stvarna in tudi realno usmerjena v prihodnost nastanka nove, drugačne Jugoslavije. Takrat se je nedvomno zdelo, da so stvari in novi temelji bodočega sožitja jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki jih je še tako tesno povezoval krvav boj, trdni in skoraj brez problemov v prihodnosti, kajti prisotna je bila zavest, temelječa na najhujših človeških preizkušnjah in spoznanjih, da bo s svobodo nastala tudi nova, čisto drugačna, socialistična in samoupravna Jugoslavija, temelječa na enakopravnosti, svobodi in ustvarjalnosti vseh njenih ljudi.

In zdaj, skoraj petinštirideset let pozneje po tisti avnojski noči, smo v podobnih težavah in stiskah kot takrat, le da nas zdaj tiščijo hude ekonomske težave, kriza političnega sistema, nacionalne razprtije, zapiranja v republike in pokrajini, celo v občine in krajevne skupnosti, torej vse tisto, kar je tako tuje avnojskemu duhu in avnojskim načelom. Od tod potreba po dopolnitvi ustave, ki pa bi morala samo izraziti in uzakoniti spremembe časa pri nas in v svetu, v bistvu pa bi morala še bolj temeljiti na temeljih in duhu AVNOJ, ki bi nam moral biti zlasti še danes vzpodbuda in porok za takšno Jugoslavijo, ki jo vsi potrebujemo danes in jutri na pragu 21. stoletja, to pa pomeni vrnitev v Evropo, v civilno družbo, v socializem, ki mora premagati vse ekonomske, politične in druge težave, ker bomo le tako lahko izšli iz vsesplošne krize, ki nam jo prinaša sedanji trenutok.

D. Ž.

Vsem Iskrašem
čestitamo
ob dnevu republike

Praznovanje obletnice AVNOJ in spremembe ustav SFRJ in SRS

Tito pripravlja referat za II. zasedanje AVNOJ

Ob obletnici AVNOJ imamo v razpravi tako osnutke amandmajev k ustavi SFRJ, prav tako pa smo tudi že začeli s postopkom za spremembe ustave SR Slovenije. Pomembno torej je, da se prav ob obletnici AVNOJ na kratko seznanimo z vsebino obeh sprememb.

Koordinacijska skupina za ustavna vprašanja je v svoji obrazložitvi za spremembo in dopolnitve k ustavi SFRJ predlagala razmeroma obsežne spremembe, ki segajo v vsa področja ustavnega sistema, pri čemer si je prizadevala odpraviti predvsem njegova dosedanja »ozka grla«, ki so že postala resna ovira za materialni in družbeni razvoj v celoti. Lahko pa ugotovimo, da so predlagane spremembe veliko širše in globlje, kot pa smo pričakovali na začetku dela.

V nadaljnji obrazložitvi se navaja, da ima ustavnopravno urejanje družbenih odnosov pozitivno in progresivno funkcijo, predvsem kot ustvarjanje širšega prostora za razvoj in uveljavitev objektivno obstoječih in potencialnih proizvodnih in družbenih odnosov socialističnega samoupravljanja, nikakor pa ne kot njihovo omejevanje ali nadomestilo. Iluzorno je verjeti, da bi lahko to urejanje, kot ločeno dejanje, nadomestilo temeljne cilje razvoja socialističnega samoupravljanja s kakršnimikoli omejenimi cilji, ki bi jih postavljali čas, konkretne stanja in nastali odnosi, zlati če so ta stanja in odnosi nastali zaradi delovanja prehodnih negativnih in omejevalnih dejavnikov družbenega razvoja. Zgodovinski pomen ustavne reforme oz. njeni predvidljivi družbeni učinki se kažejo v odpiranju širšega prostora za delovanje ekonomskih zakonitosti kot dosedaj, v političnem uveljavljanju sil, ki nosijo materialni razvoj, zasnovan na vse širši scientizaciji družbene reprodukcije, torej v ustvarjanju takšnega družbenega okolja in pogojev, ki bodo ekonomsko valorizirali družbeno-ekonomski položaj gospodarskih in družbenih subjektov, ki imajo perspektivo. To so nujni pogoji za preprečevanje policentričnega in sleherne druge oblike etatizma oz. etatističnega načina urejanja družbenoekonomskih in drugih odnosov.

Koordinacijska skupina navaja, da se je treba zavedati, da so v razvoju družbe, zlasti pa ekonomije, stvari, ki jih ni mogoče pravno normirati. V nasprotnem bi namreč šlo pravzaprav za takšno »obvladovanje« ekonomskih zakonitosti, ki bi pomenilo njihovo ignoriranje in njihovo popolno negacijo in se končalo v neostalinizmu. Ustavnopravno urejanje odnosov torej tudi na tej stopnji naše samoupravne razvitosti ne more biti nekakšen poljuden in samostojen, zlasti pa ne edini in osnovni družbeni instrument realizacije politike razvoja ekonomskih in drugih odnosov v družbi.

Kajti ni take ustave, ki bi bila dobra zase in po sebi. Isto velja tudi za njena posamezna določila. Slednja veljajo toliko, kolikor se zanje zavzemajo sile, ki vidijo v njih svoj interes in nosijo določena družbena, v tem okviru pa tudi ekonomska gibanja, in kolikor pozitivno vplivajo na družbeno prakso, ki je tudi tukaj edini in nepreklicni sodnik.

Vse predlagane spremembe računajo na preokrete v ekonomski politiki in gospodarjenju v smislu realnega vrednotenja vseh dejavnikov proizvodnje in ekonomske stimulacije za čim večje delovne rezultate. Prepričani smo, da bo pritisk vseh teh dejavnikov, všteti tudi nove institucionalne rešitve na podlagi sprememb ustave SFRJ, nujno vodil v ekonomsko motivirano in smotnejše gospodarjenje in opredeljevanje etatističnega varstva nekoč oblikovane, sedaj precej toge in neprožne strukture gospodarstva in družbenih dejavnosti.

Posebej se v obrazložitvi skupine še poudarja, da so predlagane spremembe usmerjene k ključnemu problemu naše ekonomije, predvsem k nalogi, da v celoti temelji na upoštevanju ekonomskih kategorij in kriterijev, da se s tržnimi mehanizmi valorizira rentabilnost, produktivnost in ekonomičnost vsakogar, na podlagi tega pa tudi družbena učinkovitost celotnega gospodarskega sistema. Taka naša usmeritev je načelno pravilna in neizbežna. Za dalj časa, to je sedaj popolnoma gotovo, bomo ostali brez priliva zunanje akumulacije na dosedanje, pretežno kreditno-finančni način. To pa med drugim zahteva, da omogočimo neposredno vlaganje tujega kapitala v naše gospodarstvo; da spodbujamo razvoj tudi z zdravo akumulacijo iz varčevanja prebivalstva namesto pogosto celo razsipniške porabe; da uvajamo nove oblike gospodarjenja in uporabljanja lastnine ter odpravimo sedanje omejitve rasti proizvodjalnih sil. Zato smo tudi predlagali tako kvantitativno kot tudi kvalitativno obsežnejše spremembe bančnega sistema, režima angažiranja sredstev tujih oseb — vse do odpiranja carinskih in prostih con, sprememb v organizaciji zadružništva in sploh organiziranja osebnega dela s sredstvi v lastnini občanov.

Vse te spremembe izhajajo iz spoznanja, da lahko pride naša družba na prag XXI. stoletja samo, če bo podvojila svojo celotno produktivnost in če bo svetovnemu trgu ponudila tri do petkrat več blaga in storitev. To je naša vstopnica v družbo razvitih držav in naša edina pot za izhod iz krize.

Ne moremo prezreti obrazložitve, kjer je govora o odnosih v federaciji. V zvezi s tem se v obrazložitvi poudarja, da vse spremembe

be, ki se predlagajo v zvezi s tem, izhajajo iz ustavnih načel, da uveljavljajo delovni ljudje, narodi in narodnosti svoje suverene pravice v socialističnih republikah in v socialističnih avtonomnih pokrajinah v skladu z njihovimi pravicami, v SFRJ pa, kadar je to v skupnem interesu določeno z ustavo SFRJ; da se v federaciji odloča po načelih sporazumevanja republik in avtonomnih pokrajin, solidarnosti in vzajemnosti, enakopravne udeležbe republik in avtonomnih pokrajin v organih federacije ter po načelu odgovornosti republik in avtonomnih pokrajin za lasten razvoj in za razvoj celotne socialistične jugoslovanske skupnosti. V tem delu obrazložitve skupine so zlasti poudarjena avnojska načela.

Posebna pozornost se je posvetila zahtevi, da se poveča odgovornost republik in avtonomnih pokrajin za določanje in uresničevanje skupnih interesov v SFRJ, zlasti z njihovim neposrednim sodelovanjem in dogovarjanjem, s tem da se razvijajo in krepijo tudi vse druge oblike uresničevanja skupnih interesov v federaciji s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem, dejavnostjo družbenopolitičnih organizacij in družbenih organizacij in društev ter s svobodno in vsestransko aktivnostjo občanov. To je pot za hitrejšo premostitev izključno državno-pravnega značaja odnosov v federaciji. Predlagane spremembe ustvarjajo ustavne temelje za doslednejše uresničevanje federacije kot socialistične samoupravne demokratične skupnosti delovnih ljudi in občanov in enakopravnih narodov in narodnosti.

Končno je treba še poudariti, da je eden izmed ciljev ustavne reforme tudi zmanjšanje normativizma v družbenih odnosih na sploh, kar se v obrazložitvi še posebej navaja. Ko pa gre za ustavo SFRJ, ima ta usmeritev zelo striktno mejo, če ne želimo spremeniti celotne koncepcije ustave. Pravi razlog obsežnosti ustave SFRJ je namreč izraz koncepcije, ki je bila prvič formulirana v ustavi iz leta 1963. To je tisto geslo iz referata Edvarda Kardelja o predosnutku nove ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije, v katerem je rečeno, da »Ustava Jugoslavije ne more biti samo najvišji zakon države in obveznost vseh in vsakogar, temveč je tudi ustavna listina jugoslovanskega socializma«.

To je torej tendenca graditve ustave družbe namesto ustave države, pri čemer Jugoslavija ni osamljena in ki v različnih oblikah obstaja v vrsti ustavnih sistemov v svetu.

Naša ustava temelji na tem konceptu. Težko bi bilo doseči njeno bistveno normativno racionalizacijo brez opuščanja tega koncepta ali vsaj njegovega

občutnejšega omejevanja. Zato se predlaga, naj se spremeni določeno število tipično kazuističnih norm, ki res ovirajo intenzivnejši razvoj.

Ko so se v naši republiki že obravnavali osnutki amandmajev k ustavi SFRJ, ki jih je predložila Skupščina SFRJ za ustavna vprašanja Zveznemu zboru Skupščine SFRJ, je bilo zlasti potrebno omeniti stališča in usmeritve, ki so bila sprejeta na Republiški konferenci SZDL Slovenije.

Iz teh stališč in usmeritev je zlasti potrebno povzeti, da konferenca delegacij načelno podpira in se zavzema za takšne ustavne spremembe, ki bodo pomenile krepitev samoupravnega družbenoekonomskega položaja delavca na temelju delovanja tržnih zakonitosti, širitev možnosti za vključevanje samoupravnih gospodarskih subjektov in vseh drugih nosilcev dela in ustvarjalnosti v sodobne tehnološke procese, prispevek k poglobljanju socialistične samoupravne demokracije in h krepitevi družbeno-ekonomskih, političnih in drugih podlag za enakopravnost narodov in narodnosti, republik in avtonomnih pokrajin za lasten razvoj in razvoj jugoslovanske socialistične skupnosti kot celote. Konferenca delegacij podpira in se zavzema tudi za vse takšne ustavne spremembe, ki bodo omogočile racionalnejše organiziranje družbe, učinkovitejše delovanje političnega sistema, odpravo nepotrebnega normativizma in preprečevanje le-tega v prihodnje, krepitev ustavnosti in zakonitosti ter odgovornosti. Konferenca ugotavlja, da so te usmeritve zapisane v uvodnem delu Predloga Predsedstva SFRJ, da se začne postopek za spremembo ustave SFRJ, vendar niso zadostno realizirane v delovnem osnutku amandmajev, pri nekaterih pa se celo kaže, da so v nasprotju z njimi.

Razprava je bila zelo kritična do delovnega osnutka amandmajev, slišati je bilo celo predloge za zavrnitev delovnega osnutka v celoti in za začetek oblikovanja novega, prevladalo pa je stališče, da je razpravo o tem gradivu treba nadaljevati, vendar odločno vztrajati pri stališčih in usmeritvah konference delegacij samoupravnih organizacij in skupnosti.

Prav tako se je tudi že začel postopek za spremembo Ustave SR Slovenije. V svoji obrazložitvi Predsedstvo SRS zlasti navaja, da je v skladu s svojimi pristojnostmi razpravljalo o potrebi, smereh in obsegu sprememb Ustave SRS. Pri odločanju o tem, ali naj predlaga začetek postopka za spremembo Ustave SRS in v kateri smeri naj gredo njene spremembe, je izhajalo iz ugotovitev in predlogov Kritične analize delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, Dolgoročnega programa gospo-

darske stabilizacije in drugih političnih dokumentov, iz Predloga Predsedstva SFRJ, da se začne postopek za spremembo Ustave SFR Jugoslavije in iz javnih pobud in predlogov. Upoštevalo je predvsem, da je dosedanje uresničevanje ustave pokazalo, da je veljavna Ustava SR Slovenije celovit pravni in politični dokument, ki ima tudi programsko veljavo.

V povojnem razvoju federativnih odnosov v Jugoslaviji je SR Slovenija razvijala svojo državnost na avnojskih načelih. Z Ustavo iz leta 1974 se je oblikovala kot država, ki temelji na suverenosti slovenskega naroda in ljudstva Slovenije, na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in kot socialistična samoupravna demokratična skupnost delovnih ljudi in občanov slovenskega naroda in italijanske in madžarske narodnosti. Z veljavno ustavno ureditvijo je bila institucionalizirana družbenoekonomska ureditev, ki temelji na svobodnem združevanju dela s produktivnimi sredstvi, ki so družbena lastnina, in na samoupravljanju delavcev ter njihovih pravic, da odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela.

Predsedstvo SR Slovenije ugotavlja, da s to ustavo določen sistem družbenoekonomskih odnosov, politična ureditev, ki izjaja

iz njih in položaj SR Slovenije v SFR Jugoslaviji ustrezajo doseženemu družbenemu razvoju. Zaradi tega temeljnih načel Ustave SR Slovenije ni treba in tudi ne smemo spreminjati. Treba pa je začeti postopek za spremembo ustavnih normativnih določb, ki so vsebinsko povezane s tistimi določbami Ustave SFR Jugoslavije, glede katerih se je začel postopek za njihovo spremembo na podlagi Predloga Predsedstva SFR Jugoslavije. Gre predvsem za spremembe, ki bodo prispevale k hitrejšemu razvoju socialističnih samoupravnih odnosov, uveljavljanju trga, spoštovanju ekonomskih zakonitosti, učinkovitosti in odgovornosti pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi in k večjemu vključevanju osebnega dela in dela s sredstvi v lasti občanov v sistem družbene reprodukcije. To so bistvena vprašanja, ki jih morajo rešiti, da bi lahko premagali zastoje v gospodarskem razvoju.

To je le nekaj osnovnih misli iz obrazložitve sprememb Ustave SFR Jugoslavije in začetka postopka sprememb Ustave SR Slovenije. Široke razprave bodo morale še marsikaj dopolniti odnosno spremeniti, pri tem pa seveda zlasti izhajati iz avnojskih načel.

P. G.

SKLEP

korespondenčne seje delavskega sveta SOZD Iskra, ki je potekala v času od 12. 11. do 13. 11. 1987

91) Na osnovi posredovanega gradiva v zvezi s predlogom za dodelitev nepovratnih sredstev iz rezervnega sklada SOZD Iskra z dne 12. 11. 87, predloga oz. pogoja delegacije DO Elementi, Rotomatika, Merilna elektronika in Avtoelektrika ter posredovanih soglasij s strani delegacij DO sprejme DS soglasno naslednji sklep:

DS odobri iz sredstev skupnih rezerv SOZD Iskra kot nepovratna sredstva za izplačilo razlike med zajamčenimi in samoupravno dogovorjenimi OD naslednjim DO v SOZD Iskra:

Telematika	237 mio din
Elektrozveze	125 mio din
Delta	140 mio din
Elektroakustika	21 mio din
Baterije Zmaj	40 mio din

pod sledečimi pogoji:

- da se navedenim DO izplača razliko samo pri OD za mesec oktober,
- da morajo DO izdelati sanacijske programe za odpravo motenj v poslovanju
- da mora PO SOZD pripraviti jasno stališče do tovrstnih problemov, ki se bodo v prihodnosti samo še zaostrovali,
- da DO, ki so v izgubi ne smejo poviševati OD, dokler ne izkažejo pozitivnega rezultata,
- da na zasedanju zvezne skupščine dne 13. 11. 87 ne sprejmejo spremembe zakona o sanaciji in prenehanju OZD v tistem delu, ki bi omogočil izplačilo OD za oktober po določenih samoupravnih splošnih aktov navedenih DO.

Predsednik DS SOZD:
Igor Gruđen

Težke razmere terjajo še večjo vlogo sindikata

Prepočasno spreminjanje proizvodnih programov, presežki delovne sile v nekaterih Iskrinih delovnih organizacijah pa izgube in problemi z izplačevanjem osebnih dohodkov, vse to pa še kaj, nedvomno vpliva na socialno varnost Iskrinega delavca in njegov položaj v delovni organizaciji.

V takšnih razmerah pa se mora sindikat kot najmnogičnejša Iskrina družbeno-politična organizacija, vse močneje zavedati svoje vloge in mesta, ki ga ima med delavstvom. Ena izmed prvih in najpomembnejših nalog v teh kritičnih razmerah pa je vsekakor zagotavljanje socialne varnosti vseh Iskrinih delavcev.

Slednje je verjetno glavno sporočilo četrte seje koordinativnega odbora Iskrinega sindikata, kjer so največ besed posvetili nastalim težkim razmeram v posameznih delovnih kolektivih pa tudi v celotnem Iskrinem sistemu in razpravljali o nekaterih ukrepih in rešitvah za preseganje takšnega stanja.

Že v uvodu je predsednik Poslovodnega odbora SOZD Iskra Franc Šifkovič prisotne na kratko seznanil z devetmesečnim poslovanjem Iskre. Kriza, ki se je vrsto let pojavljala samo v posameznih delovnih organizacijah in bila tudi zato lažje rešljiva, v današnjih razmerah dobiva vse večje razsežnosti, saj so kar celi sklopi Iskrinih kolektivov v hudih težavah. Tako se z izgubami srečujejo: Telematika, Elektrovezve pa Mikroelektronika in Delta, živa je problematika v Sežani, Zmaju in še v nekaterih delovnih organizacijah. V prvih devetih mesecih letošnjega leta je imela Iskra kar 24 milijard dinarjev izgube pri 12 milijardah akumulacije.

Ob tem pa vseeno ne smemo pozabiti na dejstvo, da se Iskra glavni nalogi, to je planu 260 milijonov dolarjev izvoza v letu 1987, vse bolj približuje, saj je v prvih devetih mesecih letošnjega leta izvozila za 184 milijonov dolarjev svojih izdelkov.

Tudi na kadrovskem področju se je položaj nekoliko popravil, saj se je zaposlovanje zmanjšalo za 0,4 odstotka pa tudi gibanje kadrov je pozitivno, saj se še vedno več strokovnjakov zaposli, kot pa zapusti Iskrine delovne sredine. Pri tem pa so se osebni dohodki Iskrinih delavcev v danih razmerah gibali nad stopnjo inflacije.

Kot je dejal Franc Šifkovič se nekateri posamezniki pa tudi delovne organizacije premalo zavedajo današnjih težkih razmer in krize, ki postaja vse bolj kompleksna. Še vedno se nekatere vodilne ekipe preveč toga držijo proizvodnega koncepta in se ne prilagajajo tržišču. Zato je nujno potrebno narediti realne sanacijske programe in predvsem pri poslovanju izhajati iz tržne ocene. Nekateri ukrepi za reševanje in preseganje težkih razmer bodo v posameznih delovnih sredinah zelo hudi. Zato pa mora prav sindikat pri tem odigrati pomembno vlogo, saj je treba ne-

nehno paziti, da ne bo ogrožena socialna varnost delavcev. Vsekakor jih mora nenehno objektivno in tekoče obveščati o nastalih razmerah, jih seznanjati o težavah in govoriti o problemih, ukrepih in rešitvah, predvsem na zborih delovnih ljudi. Pri tem pa mora sindikat trezno, pomirjujoče in realno vplivati na Iskrine delavce, saj bodo razmere v nekaterih sredinah težko rešljive. Nedvomno morajo biti sindikalni delavci pozorni tudi na zaposlovanje, zagotavljanje dela vsem delavcem, pri tem pa najti različne in modernejše poti za razreševanje viškov delovne sile, ki se pojavljajo v nekaterih Iskrinih delovnih organizacijah.

Po besedah Franca Šifkoviča obstajajo možnosti, da se Iskra »izkoplje« iz nastalih težav, samo vsi se moramo zavedati, da rešitve ne bodo prišle od zunaj, pač pa mora Iskra sama reševati težave, s tem, da se presežejo togosti v nekaterih sredinah, da sistem in ljudje postanejo bolj prožni in skupno rešujejo težave.

Tako so tudi člani koordinativnega odbora sklenili, da bo sindikat nenehno spremljal dogajanja v vseh sredinah, delavce tekoče obveščal o razmerah, se vključeval v razpravo po delovnih kolektivih,

spremljal problematiko poslovanja in zahteval od vodilnih delavcev mesečne podatke o rezultatih poslovanja. Pri tem pa bo tudi vodilne ekipe spomnil na spomladanske sklepe delavskega sveta in sindikata SOZD Iskra, kjer so sprejeli nekatere smernice in ukrepe ter pregledal, ali jih po posameznih sredinah uresničujejo.

V nadaljevanju seje so člani odbora govorili o izplačevanju osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, ki so poslovale z izgubo. Po iskanju rešitev na vseh področjih in ravneh je sedaj v sprejemanju postopek, kjer bi nekatere delovne organizacije prispevale sredstva za osebne dohodke na osnovi prostih sredstev rezervnega sklada. Gre za nekvoliteto reševanje izgub, zato so tudi člani odbora dejali, da naj bi bila to podpora delovnim organizacijam, ki so v izgubi, da pravijo dobre in realne sanacijske programe. Tako so na seji podprli ukrepe glede participacije sredstev iz rezervnega sklada za izplačevanje osebnih dohodkov v delovnih

organizacijah, ki so poslovale z izgubo. Pri tem pa so tudi sprejeli sklep, da mora sindikat v okviru kadrovskih rešitev v posameznih delovnih organizacijah sprožiti akcijo, kjer bi pregledali, kateri delavci se ob rednem delu ukvarjajo še s popoldansko obrtjo, kooperacijo ipd. in s tem morda skušali rešiti nekatere kadrovske probleme.

V nadaljevanju seje je glavni direktor Iskre Mikroelektronike Milan Mekinda osvetlil položaj in problematiko svoje delovne organizacije. Letos namreč poteka deset let od ustanovitve delovne organizacije, ki ima še danes status DO v ustanavljanju. Ker imajo v Mikroelektroniki za seboj kar negotovo preteklost in nekako neopredeljeno

prihodnost, so v delovni organizaciji, v želji in potrebi, da zagotovijo njeno normalno delovanje, pripravili pisno poročilo o stanju v Mikroelektroniki, ki ga je Milan Mekinda tudi predstavil. Tako je prisotne seznanil z oceno preteklega in trenutnega stanja delovne organizacije in podal predloge za nadaljnje delovanje in razvoja Mikroelektronike in s tem nadaljnjega razvoja tehnologije mikroelektronike, tako v Iskri, kot tudi v Sloveniji in Jugoslaviji. Tako je opozoril na nujnost ureditve statusa delovne organizacije, njene vloge v Iskri in Jugoslaviji, ki ji je potrebno omogočiti nadaljnje korake v razvoju in osvajanju tehnologije mikroelektronike.

Kot je dejal Milan Mekinda, je bil v desetih letih kljub težavam dosežen velik uspeh. Osvojena tehnologija, usposobljenost za proizvodnjo in izšolana kritična masa strokovnjakov potrjuje pravilnost odločitev Iskre da razvija svojo lastno mikroelektroniko.

Ob koncu seje so se člani odbora seznanili še z delom športne komisije pri sindikatu s sklepi predsedstva KOS SOZD Iskra in predlagali člane domicilnega odbora za partizanske delavnice 99d, nad katerimi ima Iskra patronat. VŽ

Izobraževalni center Iskre Področje kakovosti

V skladu s programom izobraževanja na področju kakovosti razpisujemo seminar na temo

Organizacija sistemov za obvladovanje kakovosti proizvodov in storitev

15. 2. — 18. 2. 1988

- razvoj organizacije sistemov in njihovo sedanje stanje pri nas
- elementi sistema, ki vplivajo na kakovost
- organizacijske osnove za obvladovanje kakovosti
- projektiranje organizacijskih modelov za obvladovanje kakovosti in problemi, ki izvirajo iz naše organiziranosti

Seminar je namenjen vodjem služb kakovosti, organizatorjem in poslovnim delavcem v OZD, ki se želijo seznaniti z možnostmi razvoja organizacijskih modelov na področju kakovosti. Program seminarja je tako prilagojen, da bodo udeleženci kot seminarsko vajo ocenili lastni organizacijski sistem in imeli možnost spoznati druge rešitve in pri okrogli mizi izmenjali poglede na to silno prisotno problematiko.

Vodja programa: Lotar Kozina, dipl. ing.

Čas in kraj: 15. 2. 1988 ob 9. v hotelu Transturist, Škofja Loka. Prijavnice pošljite do 15. 12. 1987 na naslov: Iskra DSSS, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3. Informacije lahko dobite na tel.: 222-212.

Akcija tržnikov za zboljšanje gmotnega položaja Iskre

V Iskrini regionalni tržni organizaciji Iskri Commerce se morajo pač gospodarskemu kruhu države »prilagajati« z najrazličnejšimi ukrepi že precej časa, zlasti pa je postalo kritično v letošnjem letu, pri čemer se je položaj še zaostрил v teh nekaj zadnjih mesecih. To »prilaganje« izrednemu stanju je bilo sprva bolj v intenzivnejšem iskanju kupcev in povečevani previdnosti, kajti nekateri kupci, ki so bili še včeraj dobri plačniki, danes tega ne zmorejo več. Ker pa so bile te aktivnosti le preveč nepovezane, povrh vsega pa se je z njimi spoprijemalo premalo tržnikov v IC-ju, se je vodstvo delovne organizacije odločilo za usmerjeni Akcijski program. Njegov osnovni cilj je ta, da Iskra kot celota kljub nezavidnemu položaju doseže in, če je le mogoče, tudi preseže letošnje prodajne načrte, seveda ob tem, da prodano blago dobi tudi plačano. Akcijski program je zdaj v središču pozornosti — in tudi že v fazi uresničevanja — delavcev celotne Iskre Commerce, nam pa ga je predstavil glavni direktor Janez Vipotnik.

»Tako naj poudarim, da so naloge v Akcijskem programu zastavljene zelo konkretno, poimensko so določeni nosilci nalog, odgovorne osebe in koordinatorji aktivnosti. Načrt stremi k temu, da bodo rezultati v največji meri pripomogli k zboljšanju poslovanja v naši delovni organizaciji ter doseganju večje realizacije ter zboljšanju izterjav za vse Iskrine delovne organizacije. Težak gospodarski položaj v Jugoslaviji ter problemi v sami Iskri nedvomno zahtevajo še večje angažiranje vseh delavcev v IC-ju.«

In katere so ključne naloge v Akcijskem programu?

»Na prvo mesto bi postavil prodajo na jugoslovanskem tržišču. Kot je znano se posamezne regije vse bolj zapirajo, določeni sistemi bank pa ne delujejo več. Najhuje je v Makedoniji, Črni gori in na Kosovu, manj kritično pa na Hrvaškem in v Sloveniji. Pri tem se nam predvsem dogaja to, da do kupca na nek način

Neučinkoviti, v večini primerov s tržnim gospodarstvom skregani ukrepi, katastrofalna stopnja inflacije, splošna nelikvidnost — od gospodarstva do bank in »navadnih« državljanov, vse bolj očitno zapiranje tržišč in, ne nazadnje, životarjenje številnih tovarn in organizacij, čeprav bi jih morali že zdavnaj zapreti; z eno besedo, skorajda (ali pa kar) gospodarski polom celotne države. In če k temu dodamo (ali je sploh treba) še najrazličnejše afere in marsikaj drugega, smo se znašli v dobresedno izrednem stanju, v položaju, v katerem z normalnimi ukrepi, z normalnim delovanjem ni mogoče več uspešno gospodariti. Pač — izredno stanje terja tudi izredne ukrepe ...

še pridemo, vendar ta kupec ni sposoben več plačati. In to se nam dogaja tako v prodaji za široko porabo, v prodaji repromaterialov industriji kot tudi v investicijah. Pri tem, slednjem sektorju, se je položaj poslabšal zlasti po sprejetju zakona o prepovedi neproizvodnih naložb.«

Ali so na slabši devetmesečni poslovni rezultat Iskre Commerce vplivali tudi spremenjeni plačilni pogoji znotraj Iskre?

»Delno tudi, čeprav je v teh spremembah izredno veliko pozitivnega. Kot je znano gre za spremembe pri rednem konvertibilnem izvozu, ko smo prešli z zaračunavanja storitev v petnajstih dneh na zaračunavanje ob prilivu. S tem smo se dejansko povezali z usodo proizvodnih delovnih organizacij, pozitivno pa je tudi to, da so se zaradi nastalega položaja naši komercialisti še z večjo prizadevnostjo lotili izterjav.«

Kako pa je Akcijski program vpet v Iskrino izvozno naravnost?

»Velikanski problem je zlasti v poslabševanju Iskrinega izvoza v SEV, in sicer predvsem zaradi jugoslovanskega debalansa v trgovanju s SZ v višini poldruge milijarde dolarjev. Nič manjših problemov

nimamo pri izvozu v dežele v razvoju, saj ima večina teh držav podobne finančne probleme kot Jugoslavija. Pohvalimo se lahko le z izvozom na razviti zahod, ki je celo boljši kot lanske in pričakujemo ob koncu leta približno 12% rast.«

Gotovo ste v Akcijskem programu namenili likvidnosti in izterjavi izredno pozornost!

»Seveda. Zastavljene akcije so na domačem trgu usmerjene predvsem v neblagovne izterjave, ki so bolj kritične od blagovnih, poseben program pa uresničujemo tudi v tujini, in sicer tako pri naših firmah kot pri kupcih. Žal moram priznati, da imamo tudi v Iskri subjekte, ki niso več sposobni pravočasno plačevati svojih obveznosti. Gre za tiste, ki poslujejo z izgubo. Z njimi se moramo čimprej dogovoriti, da bodo svoje dolgovne najprej poravnali znotraj Iskre in šele nato do zunanjih dobaviteljev; vzdržujemo najprej vsaj likvidnost v naši sestavljeni organizaciji.«

Vso skrb, to seveda ni novost, bo IC namenila tudi zalogam in drugim ukrepom za zboljšanje poslovanja, zaradi zakonodaje pa se bo morala žal še naprej boriti s preštevilnimi

papirji, nesmiselno administracijo. Tudi kadrovski politiki in nagrajevanju, oboje je povsem v skladu s politiko v celotni Iskri, ste namenili veliko pozornosti, novost pa je morda v kontroli izvajanja programa?

»V zvezi z nadzorom uresničevanja Akcijskega programa smo to zapisali v ta dokument: Ker akcijski program postavlja cilje oz. naloge za področje in dejavnosti, so odgovorne osebe zadolžene za razdelavo teh nalog na nižje organizacijske enote. Tekočo kontrolo izvajanja programa morajo opravljati odgovorne osebe ter vsak ponedeljek, naj bom še bolj konkreten, do 8. ure, dostaviti poročilo v tajništvo glavnega direktorja. Ta poročila nato

obravnavajo ožji kolegij ter sprejema potrebne dodatne ukrepe. Ob tem naj še omenim, da bodo delavci Iskre Commerce stimulirani oz. nestimulirani glede na uspešnost izvajanja Akcijskega programa. Z njim so seznanjeni vsi, tudi tisti v filialah. V akcijo seznanjanja s programom smo vključili vse družbeno-politične organizacije, s čimer bomo dosegli mobilizacijo vseh članov kolektiva, vse pa z namenom, da bomo program tudi uresničili tako kot smo si ga zastavili.«

Celotni naslov tega programa je: Akcijski program za realizacijo ključnih nalog, vezanih za doseganje postavljenih planskih ciljev v IV. kvartalu 1987. Kako pa bo v prihodnjem letu?

»Do novega leta bomo pripravili poseben program za delovanje v letu 1988, ki bo bolj sistematično obravnaval in urejal določene zadeve. V Iskri in tudi v Iskri Commerce namreč v prihodnjem letu ne pričakujemo ugodne gospodarske klime, kajti nedvomno bo uspešen le tisti, ki bo znal delati v takšnih razmerah. Rad bi poudaril, da imamo Iskraši nekaj prednosti pred drugimi, saj imamo lastna predstavništva po vsej Jugoslaviji ter kar gosto lastno zunanjetrgovinsko mrežo v svetu.«

Lado Drobež

Posvet o ekologiji za Iskrine TOZD na

V zvezi s pospešenim izvajanjem druge faze vpeljave sistema varstva okolja v SOZD Iskra, so predstavniki SEPO (skupina za oceno posegov v okolje pri Inštitutu Jožef Stefan) in svetovalci za ekologijo v RR področju SOZD Iskra Marjan Straus organizirali prvi posvet na temo ekologije v Iskrinih TOZD s sedežem na Primorskem. Posvet je bil minulo sredo v prostorih Iskre Avtoelektrike Nova Gorica, udeležili pa so se ga poleg domačinov še strokovni delavci iz Iskre Rotomatike, Spodnja Idrija, iz AET Tolmin, VT Bovec in LIT Komen, manjkali pa so le predstavniki sežanske Elektroakustike.

Na seminarju, ki ga je vodil mag. Svetozar Polič, vodja oddelka SEPO pri Inštitutu Jožef Ste-

fan, so se udeleženci seznanili s konkretnimi nalogami v zvezi z izpolnjevanjem priročnika za eko-

loško poročilo v posameznih TOZD.

Eno izmed prvih nalog so spre-

jeli z izdelavo posnetka stanja v svojih temeljnih organizacijah, ki je osnova za oceno stanja. Odločitev o potrebnih sanacijah bo slonela na teh ocenah. Ocene bodo obsegale tudi opredelitev ustreznih kvantitativnih vrednosti parametrov okolja in proizvodnje, ki bodo v postopku presoje dajale odgovore, ali je stanje v določeni TOZD Iskre ustrezno, ali pa so potrebni še dodatni ekološko-varstveni ukrepi — organizacijski, kakor tudi z vlaganjem v ustrezne rešitve.

Franč Ošljaj

o ekologiji v Telematiki

Varstvo okolja moramo vgraditi

Površno in laično gledano velja elektronska in elektromehanska industrija za čisto in ekološko neškodljivo. Toda v Telematiki v tehnoloških in proizvodnih procesih potrebujemo precej nevarnih kemičnih snovi, zato tudi v glasilu namenimo tej problematiki delovne organizacije več pozornosti.

Pogovarjali smo se s Francem Ošljajem, ki je po izobrazbi kemik, po prepričanju pa navdušen in zavzet ekolog, zaposlen kot višji strokovni sodelavec — tehnolog v Tehnološko proizvodni službi. Področje ekologije sodi med njegove službene dolžnosti, je pa tudi aktiven sodelavec Komisije za varstvo okolja v Telematiki. Uporabna znanja in izkušnje je prinesel iz neposredne proizvodnje, kjer je več let delal na odgovornih delovnih mestih.

»Telematika je ekološko problematična naložba« so zapisali udeleženci Ekološkega dneva Iskre leta 1985. »Krivda« tovarne je v tem, da stoji na Sorškem polju, ki pa je vir pitne vode za Ljubljano. Toda danes govoriti o lokaciji tovarne, je vsaj petnajst let prepozno. Ostanje nam le to, da se prilagodimo okolju, v katerem smo pač postavljeni ter da storimo vse, da bi mu čim manj škodovali.

Podtalnico zaradi svoje lokacije najbolj ogrožata razstrupljeni napravi v tovarnah TIV in MKD. V njih se spiralne vode iz galvanik očistijo cianidnih, kromovih in kislno-alkalnih snovi, potem pa prek kranjske čistilne naprave odtečejo v Savo.

Potencialno nevarnost za onesnaževanje predstavljajo tudi ne-

varni odpadki, ki se neustrezno embalarani, nesortirani in nezaščiteni kopičijo po tovarniških prostorih. Nevarni so tako za ljudi kot za okolje, saj so to predvsem vnetljive snovi, odpadna organska topila, olja in mulj ter odpadna jedkala.

Tehnološki postopki v galvanikah in lakirnici sproščajo škodljive pline, ki ob pomanjkljivi zaščiti lahko ogrozijo ozračje. Strupene hlapne odsesavamo in spiramo z napravami, ki se imenujejo mokri čistilci. Nameščeni so na ventilatorjih, nevarne hlapne pa absorbirajo in tako preprečijo kontaminacijo zraka.

»Varstvo okolja mora priti v podzavest vseh ljudi, ki se pri svojih službenih nalogah srečujejo z nevarnimi tehnologijami,« je dejal Franc Ošljaj. »To morajo biti delavci z visokimi moralnimi kvaliteta, ki se zavedajo, da je njihovo delo odgovorno in njihovo ravnanje tisto, ki lahko okolju škoduje, ali koristi.«

Komisija za varstvo okolja, ki že dve leti in pol ustvarjalno posega v ekološko problematiko Telematike, se zaveda, da izobraževanje in osveščanje predstavlja ogromen korak h končnemu cilju: varstvo okolja vgraditi v sistem tehnologije kot enega izmed enakovrednih segmentov.

Ošljaj: »V srednjeročnih planih je zapisano, da po letu 2000 ne bo več tehnologij, ki bi ogrožale okolje. Res se lepo sliši, vendar mislim, da bo izreden uspeh, če bomo do tedaj uspeli obvladati nevarne snovi v okviru, ki ga predpisuje zakon. Pričakujemo lahko le to, da bomo s sistemskim varovanjem okolja našli rešitve za vse odpadke, ki nastajajo v procesih naših tehnologij. Naša osnovna ekološka naloga pa bi morala biti širjenje miselnosti, da se preprečevanje onesnaževanja izplača.«

Primorskem

To je še kako važno tudi zaradi tega, ker doslej v »primorskih« Iskrarah na srečo še ni prišlo do ekološke katastrofe, (kot na primer v Semiču, ali na Iskrinem kompleksu v Stegnah, ko je prišlo do izlitja petroleja) in da do ekološkega problema ne bi prišlo.

Gre torej za vsebinsko sinhronizacijo vrste predhodnih opravil, ki so potrebna, da bo izdelava tako imenovanega sistema varstva po posameznih enotah Iskre

potekala brez naknadnih medsebojnih usklajevanj, ki so v zaključnih fazah projekta težavnejša in tudi precej dražja.

Ta prvi tovrstni posvet-seminar je gotovo dal udeležencem določen vir informacij in napotkov za reševanje te naloge in izvedbo le-te v cilju, ki je zastavljen v smernicah, sprejetih na problemski konferenci odbora za varstvo pri delu in humanizacijo dela pri SOZD Iskra.

M. R.

v sistem tehnologije

»To pomeni, da moramo doseči, da bo ekološka miselnost prisotna že pri planiranju investicij, nabavi in montaži nove tehnologije,« je poudaril Franc Ošljaj. »Ko načrtujemo novo opremo, moramo skrbeti, da bo ustrezna za okolje, kjer bo pozneje nameščena. Pri nakupu reprodukcijskega materiala moramo paziti na način prevoza nevarnih snovi, na embalažo in količino zaloga.«

Da bi prav vsakega, ki dela na ekološko nevarnem delovnem mestu, ali pa je zanj odgovoren, seznanili in poučili o nalogah, dolžnostih in varovalnih ukrepih, so člani komisije pripravili seminar. Direktorje TOZD in vodstvo DO so že seznanili o njihovi vlogi pri varstvu okolja in odgovornosti, ki jim jo nalaga zakon. Resda je bila udeležba skromna, vendar je tista tretjina vodstvenih delavcev, ki je na seminar prišla, predavanja zelo pohvalno ocenila.

Drugi in tretji krog seminarja bo namenjen širšim kolegijem TOZD ter delavcem, ki v neposredni proizvodnji delajo z nevarnimi snovmi, vsebina pa bo prilagojena konkretni problematiki vsake skupine.

Komisija za varstvo okolja je organ, ki predvsem opozarja, predlaga, pregleduje, daje pobude in pomaga izvajalcem, zadolženim za reševanje posameznega ekološkega problema. V akcijskem načrtu, ki je vodilo za delo komisije do konca leta 1988, je zapisanih 12 nalog, pri katerih se bo še angažirala. Svetovala in pomagala bo pri rekonstrukciji razstrupljevalne naprave v Tovarni TIV. Omenjena naprava ne zadošča več potrebam, ki nastajajo zaradi širitve proizvodnje v galvaniki.

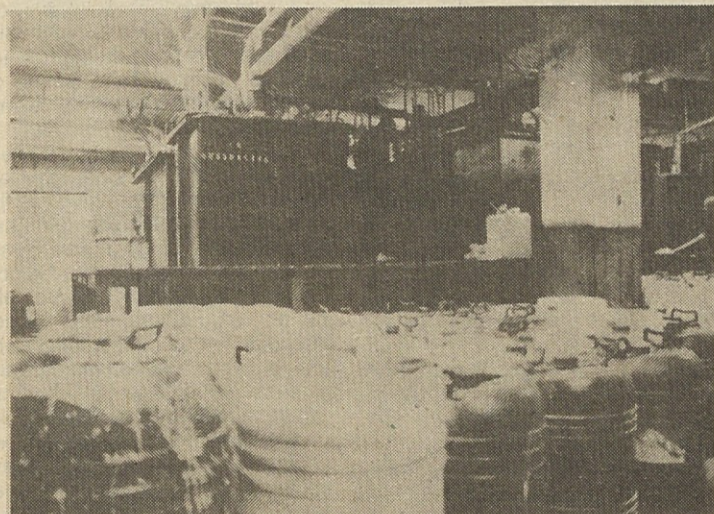
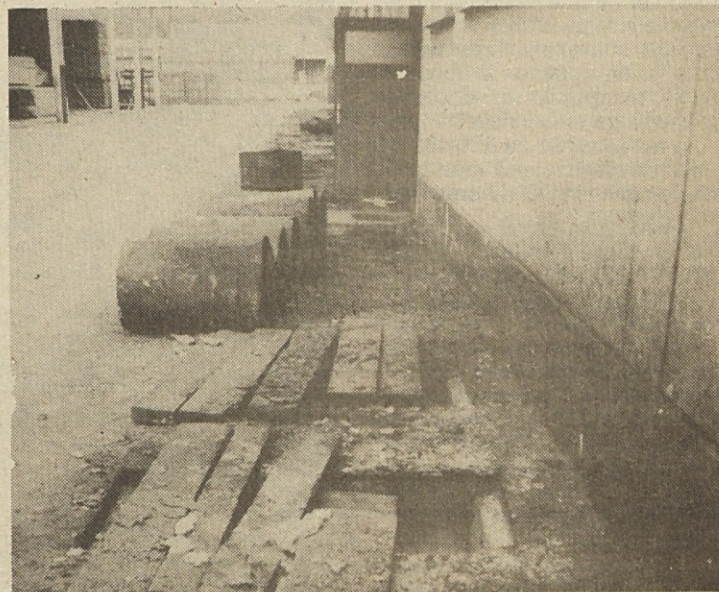
Prav zaradi tega je ena izmed nalog tudi ureditev odlagališč nevarnih snovi v Tovarni TIV, saj se sedaj kopičijo v prostorih in

kleti glavanike. Pred komisijo je tudi izgradnja merskega mesta, to je točke, kjer bomo merili količino in analizirali vsebino odpadnih voda, ki gredo iz Telematike v okolje. To investicijo zahteva zakon ter upravitelji čistilne naprave v Kranju, zaradi lastne kontrole pa jo želimo tudi sami.

Za zaščito podtalnice moramo dokončno usposobiti zbirališče posebnih odpadkov, kjer so začasno shranjene nevarne snovi, dokler ne najdemo ustreznih rešitev zunaj delovne organizacije.

»Sicer pa z zbiranjem kemičnih odpadkov nimamo težav samo v Telematiki — problemi so v celi Sloveniji. Ni urejene deponije za posebne odpadke, ni kvalitetne destilacije, ki bi bila na voljo delovnim organizacijam, niti ustrezne sežigalne naprave. Zaenkrat se komaj še znajdemo po privatnih zvezah, vendar je že skrajni čas, da širša družbena skupnost združi interese delovnih organizacij in stvari uredi,« je zaključil Franc Ošljaj.

Andreja Ažman

Razstrupljevalno napravo v Tovarni TIV je nujno treba rekonstruirati. Pred njo se kopičijo nevarni odpadki iz galvanike, ki jih naprava zaradi premajhnih zmogljivosti ne uspe sproti prečistiti.

Devetmesečno poslovanje

Prodajne akcije v Sloveniji in na širšem območju

Kakšno je bilo poslovanje DO ERO v devetmesečnem obdobju letošnjega leta? Kako je s prodajo na domačem trgu? Kakšne akcije pripravljajo v tem in prihodnjem mesecu, da bi povečali prodajo na domačem trgu? Ta in podobna vprašanja smo zastavili dvema sogovornikoma iz DO ERO, direktorju finančnega področja Igorju Poljšaku in vodji prodajnega sektorja Viktorju Zupančiču.

O devetmesečnem obračunu v ERO nam je Igor Poljšak povedal:

»Pri pregledu poslovanja v devetih mesecih letošnjega leta moramo že takoj na začetku poudariti, da doseženi poslovni uspeh, čeprav še vedno pozitiven, ni zadovoljiv. Doseženi čisti dohodek je zadostoval samo za pokritje osebnih dohodkov, rezervnega sklada in sklada skupne porabe, torej brez ostanka za poslovni sklad. Ti rezultati so v primerjavi s prvim polletjem slabši, na kar so vplivali zaostreni zunanji pogoji, zaposlovanje kot naše lastne slabosti.

Povpraševanje in s tem prodaja na domačem trgu je v primerjavi s polletjem padla, povečali so se likvidnostni problemi, zaradi visokih vhodnih cen se je dražila proizvodnja.

V primerjavi z lanskim istim obdobjem je prodaja na domačem trgu narasla za 111% in znaša 18.422.957 tisoč din. Plan prodaje za devet mesecev je bil presežen za 13%, letni plan pa je bil izpolnjen 82%. Kljub nekoliko preseženemu planu prodaje so se razmere na domačem trgu v zadnjem trimesečju močno zaostriale in to pri prodaji finalnih izdelkov kot rezervnih delov tako, da raven prodaje iz mesecev april, maj ni bila več dosežena. Poleg tega smo v devetih mesecih realizirali še za 430.482.042 din polizdelkov in storitev za DO Telematiko in DO Kibernetiko.

Realizacija celotnega prihodka je v devetih mesecih znašala 21.140.275 tisoč din, dohodek je bil ustvarjen v višini 4.023.427 tisoč din in čisti dohodek v višini 2.627.381 tisoč din, kar pa ni zadostovalo za oblikovanje poslovnega sklada. Tako smo v devetih mesecih 1987 iz čistega dohodka namenili le 2.310.641 tisoč din za osebne dohodke, 155.803 tisoč din za sklad skupne porabe in 160.937 tisoč din za rezervni sklad.

Sicer pa boste najbolje razbrali glavne elemente našega poslo-

vanja v devetih mesecih 1987. leta s priložene razpredelnice.

O prodaji in prodajnih akcijah pa nam je podrobneje spregovoril Viktor Zupančič, ki je dejal:

»Če presojamo prodajo v četrtem trimesečju, vidimo, da teče izvoz normalno po planu in ga tudi dosežemo, medtem pa imamo na domačem trgu določene probleme s plasmanom naših izdelkov. To pa je razumljivo, saj če poznamo naše izdelke, ki jih delimo na izdelke za široko potrošnjo in na izdelke za industrijo, vidimo, da je segment široke potrošnje izredno kritičen zaradi padca naročil in je jasno, da ročno orodje ne prihaja v poštev v prvem planu; drugi del naše proizvodnje, za katerega smo računali, da bi moral iti normalno — to je industrijsko orodje — pa je prav zaradi pomanjkanja sred-

stev za nabavo investicij zdaj izredno kritičen. Vidimo namreč, da podjetja v glavnem popravljajo stare stroje in ne kupujejo novih strojev. Da bi to stanje sanirali, smo se odločili za prodajno

Glavni elementi poslovanja DO ERO v devetih mesecih 1987. leta

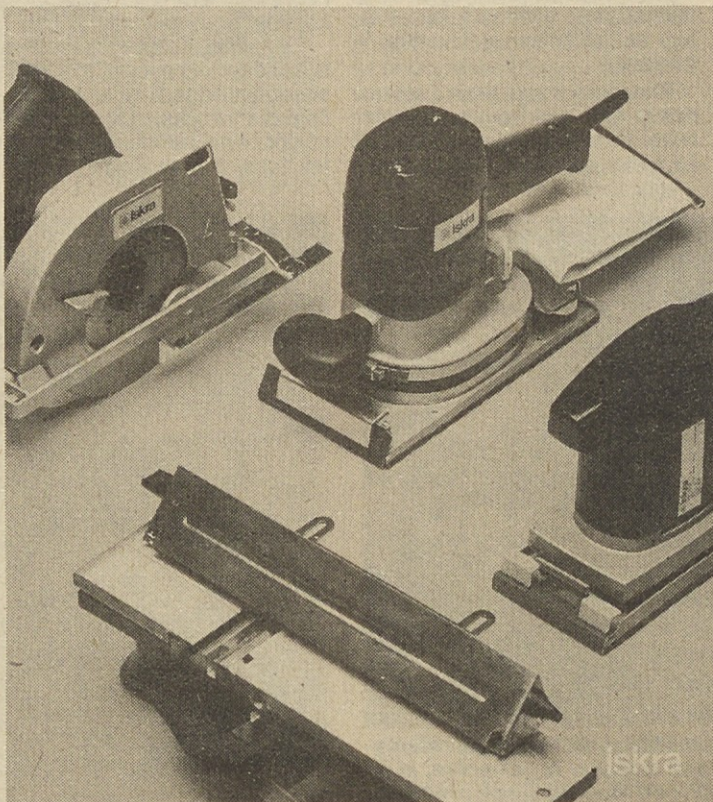
Elementi	9 mes. 86	9 mes. 87	IND
št. izdel. strojev	284.134	310.668	109
proizv. izv. v \$	4.752.113	7.614.531	160
izvoz ICD v \$	4.479.806	6.819.229	152
uvoz UCD v \$	3.664.000	5.900.000	161
prodaja DT	8.708.018	18.422.957	211
nabava DT	3.948.191	9.986.297	253
celotni prihodek	9.401.881	21.140.275	225
dohodek	1.691.381	4.023.427	238
čisti doh.	1.128.978	2.627.381	233

akcijo in smo se zdaj približali željam, oz. trgu tako, da smo podaljšali prodajne akcije pri trgovcih z boljšimi plačilnimi pogoji in nudimo vsem trgovcem, podpisnikom samoupravnega sporazuma, da skupaj z njimi organiziramo akcije po delovnih organizacijah, kot so npr. sindikalne prodaje našega orodja z ugodnejšim nakupom. To je znižanje cen, ali pa ugodnejši kreditni pogoji.

Akcije smo začeli intenzivno izvajati že prejšnji mesec in še vedno potekajo. Tu rezultati so, ker v primeru, če bi te akcije ne bile uspešne, bi bila potem prodaja izredno kritična. Tako pa se z akcijami kar približujemo planskim zadolžitvam.

Naša akcija sega tudi čez republiške meje, in sicer poteka akcija sedaj na področju naše filiale Zagreb, pogovarjamo pa se za akcijo na področju filiale Beograd, vendar pri tem ugotavljamo, da imajo akcije največji učinek na področju Slovenije in delno Hrvatske, v ostalih republikah (delno Srbija, Bosna, Makedonija, Črna gora) pa je učinek akcij skoraj nikakršen. Tudi ni zanimanja za orodje, ker so njihovi prejemki izredno nizki pa tudi navade so tam bistveno drugačne in ljudje ne investirajo v to dejavnost,« je zaključil naš drugi sogovornik Viktor Zupančič.

D. Ž.

Kakovost — rezultat uspešnosti dela vseh sodelujočih

A. V svetu so v teku svojevrstni decentralizacijski procesi. Uspešni veliki sistemi skušajo čim bolj stimulirati posameznike in skupine tako, da opuščajo pretiran normativizem. Toliko bolj pa vztrajajo na minimalnih zahtevah tipizacije, ki omogočajo uspešno sodelavo in vodenje.

Vse kaže na to, da v procesih selitve funkcij iz subjektov DO v TOZD, sledimo tej logiki povečanja samostojnosti skupine. Funkcija predpisovanja metod zagotavljanja kakovosti (QA) se je tako iz ukinjenega centra kakovosti preselila v TOZD materialne proizvodnje.

Združeno za DO razvijamo predvsem QA v tehnologiji vodenja programa, v uvajanju novih izdelkov, vhodnih gradiv in v združen informacijski sistem analizo kakovosti.

Mobilizator in vodja teh aktivnosti je področni kolegij kakovosti, ki ga sestavljajo vodje služb kakovosti. Vključeni so tudi odgovorni za QA iz TOZD Trzinje, TOZD Razvojni inštitut in iz DSSZ.

B. Kako se danes borimo za kakovost? S kontroliranjem? Z izločanjem? Žal je to še danes jedro del sektorjev tehnične kontro-

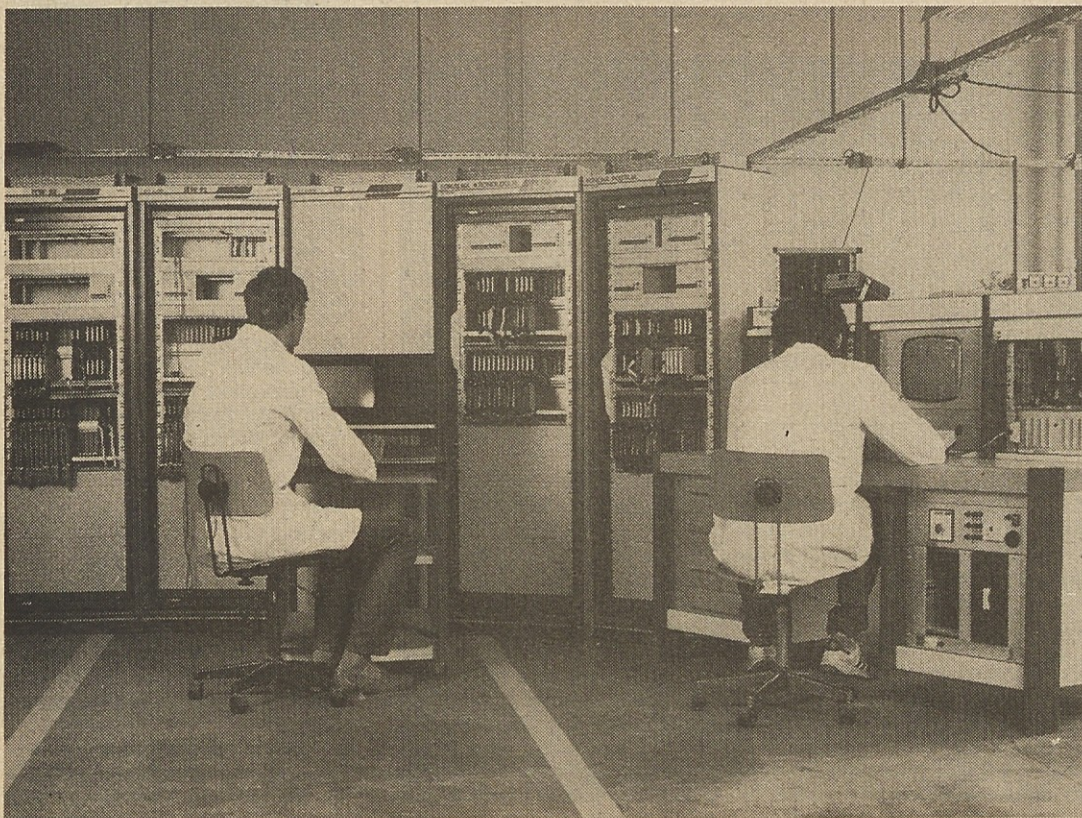
le, ki se po novem, v smislu naprednejšega pristopa imenujejo službe zagotavljanja kakovosti, ali krajše službe kakovosti (SK). Približno 150 delavcev iz tega naslova je v letu 1986 predstavljalo strošek na 10% zneska vseh sredstev, porabljenih za osnove dohodka! Pri izločanju neustreznih izdelkov pa je nastajal še nov strošek neakovostnega dela v obliki potrebnih dodelav izmeta in povečanih zalog. Stroški dejavnosti izgub zaradi slabe kakovosti vodijo obstoječ informacijski poslovodni sistem slabše, kot vodi povprečno gospodinjstvo svoje stroške. Žal je to posledica neodgovornega dela. Konkretno evidentirani stroški bi seveda pomenili tudi konkretno odgovornost?

S konkretizacijo in izločanjem preprečujemo le izgube in še to le enkratno (vsakič). Ta način pa je predrag in premalo učinkovit. Napake, ki v največji meri zmanjšujejo naš skupni rezultat niso predmet teh kontrol. To so napake v programskih odločitvah, razvoju novega izdelka, organizaciji in vodenju dela. Tega seveda ne moremo direktno kontrolirati.

V letošnjem letu smo si v delovni organizaciji Avtomatiki zastavili cilj, da dvignemo kakovost iz čisto tehnične v poslovno tehnično kategorijo. Glavni cilj naj postane odpravljanje vzrokov slabe kakovosti dela, ne glede na mesto vzroka. V formalnem poslovnem informacijskem sistemu pa želimo doseči združevanje vseh tehničnih in finančno-rokovnih podatkov motenj in njihovih posledic. S tem namenom so bili v poslovodni kolegij kakovosti vključeni tudi predstavniki TOZD Trzinje, TOZD Razvojni inštitut in delovne skupnosti.

Slabost sedanjih razmer, da velja samo tisto, kar takoj daje re-

zultate, povzroča, da je cenjeno (in voden) le operativno delo. Delo na daljših procesih sistematičnega izboljševanja pogojev za delo (organizacija, tehnologija, program) pa živi v latentni obliki zunaj operativnih sistemov odločanja. Zaradi slabo razvite poslovno-tehnične informatike so rezultati teh aktivnosti skoraj neizmerljivi, kar taka dela velikokrat degradira v »filozofijo«. Doseči moramo, da se direktorji in ostali vodje sistematično in intenzivno ukvarjajo tudi z izboljševanjem učinkovitosti dela (metode in pogoji) in ne trošijo vse energije na kratkoročnih poslih, ki nam dajejo vsakodnevni kruh.

Vlogo služb kakovosti vidimo v strokovnem, odgovornem in sistematičnem zajemanju podatkov o motnjah in njihovih posledicah, analizi vzrokov, pripravi predlogov ukrepov, izboljšav, vodstvu in spremljanju izvajanja teh ukrepov.

Poslovna načela, kako se moramo obnašati med seboj in navzven, da bo naše delo čim uspešnejše, smo kratko napisali v pravilnik kakovosti DO. Potrdil ga je kolegij direktorjev DO, ko je pod vodstvom glavnega direktorja obravnaval kakovost kot glavno točko. Cilj je, da v pravilniku določeno raven dosežemo v petih letih. Z rednimi polletnimi programi za dvig kakovosti bo določeno, kateri del pravilnika postane obvezen v naslednjem pol leta. Prvi izmed teh programov je že v teku.

Proces dvigovanja kakovosti mora biti voden na daljše obdobje. Če mu bodo lahko krojile uso do stalne kadrovske spremembe in pogoste reorganizacije, nismo dosegli nič.

Smo optimisti, saj le tako lahko opravljamo svoje poslanstvo.

MARKO KIAUTA

Pridobivanje strokovnjakov, novi izdelki, znanstveno

Pospeševanje razvojnih, organizacijskih in investicijskih dejavnosti v zadnjem letu dni kaže v TOZD Magneti tudi bistvene premike v ekonomskih rezultatih. Pridobivanje mladih strokovnjakov, novi izdelki, racionalnejši in bolj uspešni proizvodni postopki ter povezovalne znanstvenih in inovacijskih dosežkov iz okolja, so usmeritve, ki jim v prihodnosti nameravajo še tesneje slediti. Za podrobnejšo oceno poslovanja in prikaz novih aktivnosti pa smo poprosili direktorja Alberta Ermana, ki je najprej spregovoril o poslovanju:

Ocena poslovanja v prvih 9. mesecih letošnjega leta v primerjavi z lanskim letom s tem, da upoštevamo tudi ekonomsko krizo Iskre, je dobra. Kot prvo moram navesti kratko tabelo, ki nam prikazuje fizično proizvodnjo in njen delež v %, v izvozu, prodano v Iskri, ostali kupci v SFRJ v istem časovnem obdobju.

netnih sistemov, kot npr. za mehanizacijo vode, itd. Tako smo vzpostavili tudi novo sodelovanje na nekaterih razvojnih nalogah s fakultetami in inštituti.

Nam lahko opišete obseg tega sodelovanja?

Kontinuirano vlivanje palic za magnetne materiale razvijamo sku-

področju novih materialov, ali razvoju tehnologije in odpravi napak v tekoči proizvodnji s tem, da imamo mesečno tehnični kolegij, kjer vsak posameznik poroča, če se dela opravljajo po terminskem planu in tudi pove rezultate dosedanjega dela. Uvajamo tudi računalniško bazo podatkov tehnoloških postop-

Leto	Proiz. SPC	Izvoz	Iskra %	Ost. kupci SFRJ
1986 (I-IX)	5.230.000	25,4	47,6	27
1987 (I-IX)	5.780.000	41,4	34,2	24,7
oktober 87	572.000	80,0	17,0	3

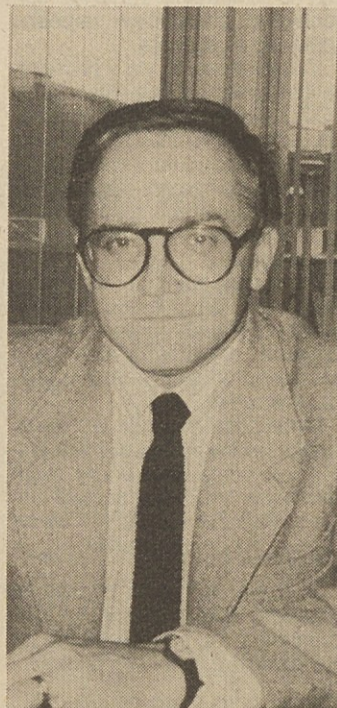
Tabela jasno prikazuje, da so naša prizadevanja usmerjena v izvoz in, da nam v prodaji pada domači trg tako v Iskri kakor pri ostalih kupcih, posebej če upoštevamo mesec oktober in tudi november. Kljub takim trendom v proizvodnji imamo 9 mesečne rezultate v kratkem podane v drugi tabeli:

paj z Mariborsko visoko tehniško šolo, z dr. Križmanom, nadalje razvijamo asortirne avtomate za merjenje magnetnih lastnosti AlNiCo palic prav tako z Mariborsko visoko tehniško šolo — z dr. Hribnikom. Smo pred podpisom skupne razvojne naloge z Metalurškim inštitutom v Ljubljani za skrajševanje

kov.

Kakšnih sprememb pa se lotevate v proizvodnem procesu?

Velik poudarek v proizvodnji dajemo uvajanju avtomatizacije in robotizacije. Prav sedaj je v teku študija o avtomatizaciji in robotizaciji proizvodnje, ki bo optimizirala ekonomske učinke. Za nekatere iz-

Albert Erman

	1986/I-IX.	Pl. 87	Real. 87	R 87 R 86	R 87 P 87
Celoten prihodek	1.180.959	3.213.235	2.734.785	232	85
Dohodek TOZD	356.887	1.007.038	1.094.490	307	109
Čisti dohodek	258.115	771.588	804.124	312	113
Akumulacija	104.488	359.848	375.994	360	104
Prihodek od izvoza	102.404	712.000	491.118	480	70
Neplačane terjatve	73.629	62.000	210.777	286	340
Ostaneček ČD	116.268	150.368	371.137	319	247
Posl. sklad oktober	80.212	279.568	332.214	368	118
SPC	700.999	1.120.000	842.904	120	70

Tako iz tabele vidimo, da tudi s povečanjem izvoza dosegamo finančno ugodne rezultate. Za to pa je potrebno intenzivno delo vseh služb. Poseben poudarek dajemo razvoju, saj zunanji trg zahteva proizvodnjo AlNiCo magnetov najvišjih kvalitet. Zato stalno razvijamo nove kvalitete, v glavnem visoko-koercitivne magnete, izboljšujemo in uvajamo nove tehnološke postopke, skrajšujemo čase sintranja, uvajamo računalniško vodene postopke termične obdelave, poseben poudarek dajemo tudi razvoju mag-

časa sintranja magnetnih materialov in razvoja mekomagnetnih materialov. Z zagrebškim inštitutom za fiziko se pogovarjamo o skupnem razvoju amorfnih materialov. Dolgoročno sodelovanje pa obstaja že z Inštitutom Jožef Stefan v Ljubljani, kjer skupaj razvijamo visokoenergijske magnete NdFeB, SmCo₅ in karbidne trdine, itd. Ker želimo naš razvoj še pospešiti, smo za leto 1988 pripravili akcijski program razvoja, v katerem so opredeljene razvojne naloge vsakega inženirja v tovarni, ali na razvojnem

vozne posle kot je Bosch, smo morali skupaj z inovatorjem Francem Zajcem razviti specialni stroj za brušenje robov, itd. Zaradi varčevanja pri električni energiji smo vpeljali javljalec električne konice, hkrati pa smo v projektiranju projektne dokumentacije za avtomatsko izključevanje agregatov pri visoki konici. Vendar pa ne bi želeli izključiti agregatov, zato smo se lotili tudi predelave nekaterih največjih uporabnikov energije, kjer bomo zmanjšali porabo električne energije tudi do 40% in to brez zmanjšanja

ja zmogljivosti in kakovosti pri termični obdelavi magnetov.

V proizvodnji smo drastično zmanjšali število nadur in vpeljali dve izmeni na ozkih grlih in na najbolj požrešnih agregatih električne energije tudi 3. izmeno.

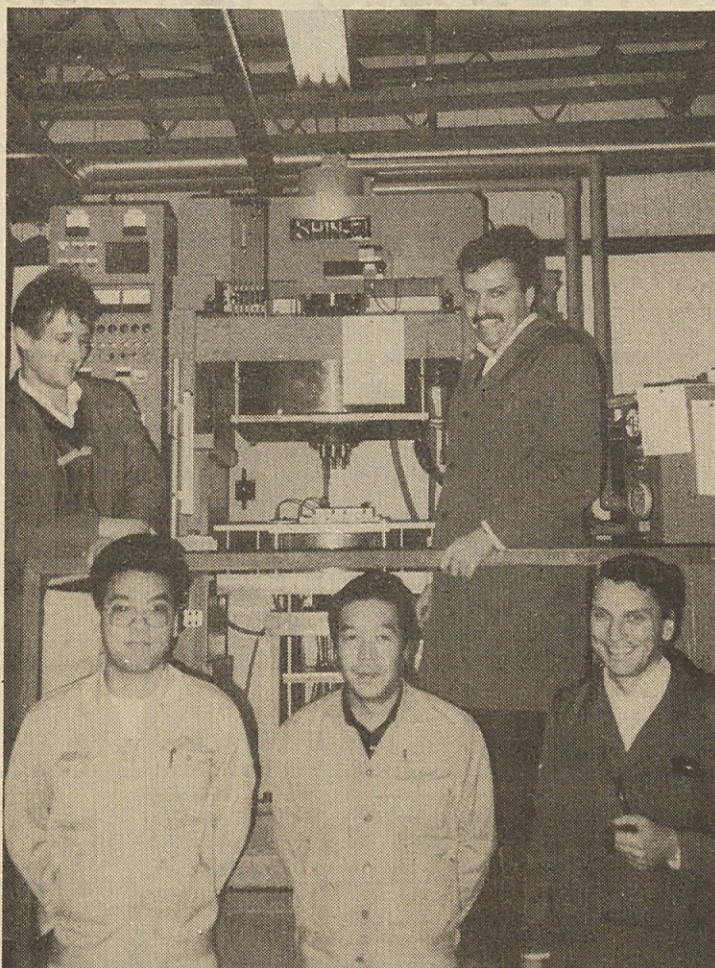
Zavedamo se, da vedno večja usmeritev na izvoz zahteva vedno večje količine proizvodov, če želimo obdržati tisto rast dohodka, ki nam zagotavlja, da svoje razvojne ambicije tudi realiziramo.

Proizvodnja mora potekati brez najmanjših zastojev, in naloge operativne priprave proizvodnje so vedno zahtevnejše, zato tudi tukaj uvajamo planiranje po metodi PMPS. V kontroli uvajamo prek PC računalnika bazo vseh merjenj. Hkrati pa se intenzivno pripravljamo na osvojitve IS-9000 za paličaste magnete.

— Še pred letom dni ste se soočali s težavami pri trženju vaših izdelkov. Kakšno je stanje danes?

Seveda vseh teh rezultatov ne bi dosegli brez solidne komercialne službe tako, da letos nismo imeli večjih problemov pri prekrbi s su-

povezovanje — so usmeritve za prihodnost

— Japonski strokovnjaki so skupaj z domačimi inženirji montirali in preizkušali delovanje nove hidravlične stiskalnice z visokim energijskim magnetnim poljem za stiskanje prahu iz redkih zemelj

rovinami, pri prodaji pa počasi osvajamo tudi zunanji trg. Tako smo s firmo Bosch pred podpisom pogodbe za izdelavo magnetov za zavorni sistem ABS. Proces dogovarjanja je trajal skoraj eno leto, saj so bile zastavljene takšne zahteve magnetnih lastnosti, da smo morali razviti posebno novo kvaliteto, pri mehanski obdelavi pa smo morali nabaviti specialne stroje za brušenje profilov.

— Kaj pa investicijska dejavnost?

Da bo naše delo še uspešnejše, da bomo lahko zadovoljili kupca s konkurenčno ceno, kvaliteto in točnim rokom, razmišljamo in načrtujemo tudi večjo investicijo in novogradnjo. Tako smo v letošnjem letu že odkupili od TOZD SEM zemljišče v velikosti 6900 m². Hkrati pa smo že tudi v investiciji, s katero bomo uvedli pilotsko proizvodnjo visokoenergijskih SmCo₅ magnetov. Delno pričenjamo že z montažo te opreme, ki smo jo kupili na Japonskem in sicer hidravlične stiskalnice z magnetnim poljem in specialni stroj za ploskovno brušenje. Razširjamo tudi sinter pro-

gram AlNiCo magnetov in zato smo že kupili posebno peč za razvojanje, potrebujemo še novo peč za sintranje. Prav tako veliko vlagamo v laboratorijsko in merilno opremo, ki nam naj omogoča še hitrejši razvoj.

— Kaj pa ste novega storili na področju razvoja in pridobivanja kadrov?

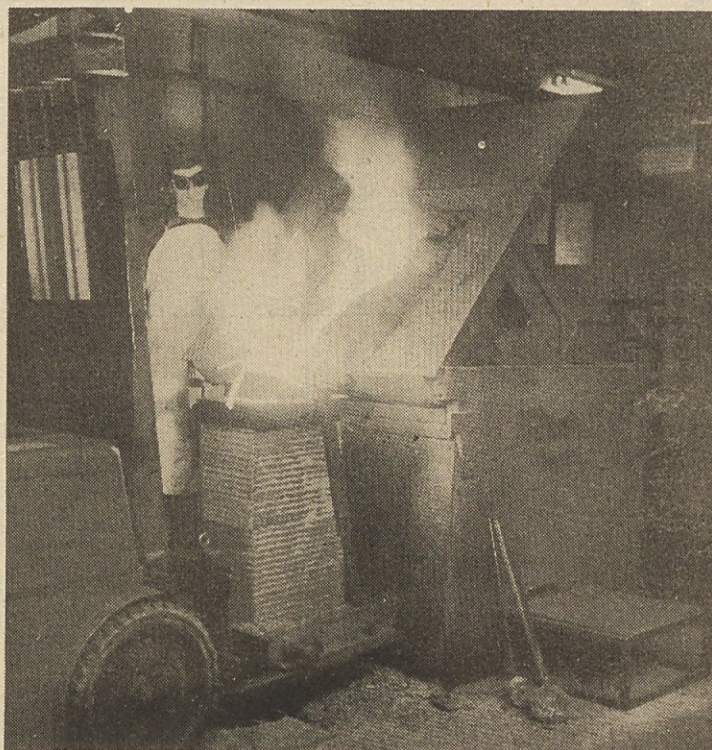
Vsi ti naši plani zahtevajo tudi strokovne kadre, zato že drugo leto uvajamo tudi interno izobraževanje tujih jezikov — angleščine, v novembru pa začnemo skupaj z Ma-

riborsko visoko tehniško šolo — z dr. Hribnikom predavanja o magnetnih lastnostih v magnetnih sistemih, prikazano z računalniško obdelavo. Z Metalurško fakulteto v Ljubljani, z dr. Rodičem pripravljamo predavanje o novostih v tehnologiji predelave magnetnih materialov. IJS imamo občasna srečanja glede novih magnetnih materialov v svetu.

Nadalje pripravljamo novo organizacijo TOZD, ki bi naj bila organizirana tako, da se v vsaki najmanjši enoti meri njen delovni prispevek,

Usmerjena kristalna struktura ulitih anizotropnih magnetov — kvaliteta Limag 700

ki bo osnova za nagrajevanje po dejanskih rezultatih dela in upamo, da jo bomo do konca leta speljali. Nadalje smo povečali počitniške zmogljivosti — kupili smo garsonjero v Jablancu, zaslužne in bolne delavce pošiljamo v zdravilišče na stroške TOZD. Izostanek z dela se nam je zmanjšal za 11% glede na uvedbo posebne stimulacije za točnost prihajanja in odhajanja na delo, oz. z dela ter za neopravičene izostanke.

— Na kratko, s katerimi ugotovitvami zaključujete poslovno leto?

Naš cilj je, da dosežemo takšno poslovanje, ki nam bo omogočilo pri 100% izvozu takšno akumulacijo, ki nam zagotavlja doseči vse naše postavljene cilje. Vse to seveda zahteva tudi od vseh sodelujočih v Iskri prav tako ekonomski pristop. Mislim, da v tej težki gospodarski krizi, ki ni obšla niti Iskre, vedno bolj razmišljamo o stroških na vseh ravneh. Menim, da moramo od besed preiti v realizacijo in bolje, da to storimo danes, da jutri ne bo prepozno.

I. S.

**PRAZNIČNA
KRIŽANKA**

[illegible]

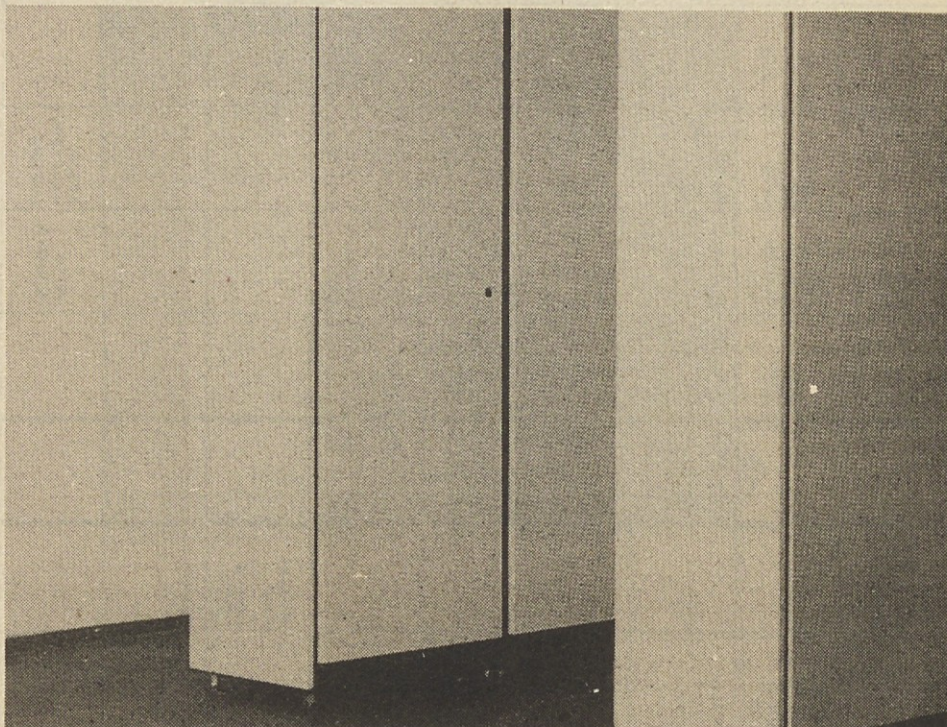
Digitalni centrali SI 2000 za Laško in Rimske Toplice

Tudi na domačem tržišču se še vedno povečuje zanimanje za digitalne centrale SI 2000, ki so plod znanja in razvoja strokovnjakov Iskre telematike. Doslej so bile prodane že praktično po vsej Jugoslaviji, pred dnevi pa so se za posodobitev in okrepitev svoje telefonije odločili tudi Celjani, oz. tamkajšnja ptt.

V četrtek, 12. novembra 1987, sta komercialni direktor Iskre Telematike **Blaž Kavčič** in direktor PTT Celje **Janez Gril** podpisala pogodbo o dobavi dveh central tipa SI 2000/224. Kot nam je povedal direktor sektorja prodaje javnih telekomunikacijskih sistemov **Tihomir Šteter**, bosta postavljeni v Laškem in Rimskih Toplicah. Prva bo vozliščna (z zmogljivostjo 1506 priključkov in 150 prenosnikov), druga pa končna (560 priključkov in 30 prenosnikov). V promet bosta vključeni čez leto dni.

Centrale z oznako SI 2000/224 iz proizvodnje Tovarne zasebnih telekomunikacijskih sistemov imajo predvsem dve prednosti: so digitalne in torej omogočajo gradnjo sodobnega telefonskega omrežja, njihova cena je zaradi manjše zmogljivosti dostopna neposrednim uporabnikom (krajevnim skupnostim, tovarnam itd.), saj si jih lahko privoščijo na primer s samopriskupkom, kar je ob pomanjkanju družbenega investicijskega denarja lahko pomembno.

Kazimir Mohar

Zanimivosti

Statusni simbol

J. Roberta Ewna iz Tucsona v Arizoni so našli mrtvega v njegovem avtu. Obdukcija je pokazala, da je umrl zaradi vročinskega udara. Kot je njegova vdova izjavila, je vozil njen mož tudi po največji vročini z zaprtimi okni. V Arizoni naraste poleti temperatura tudi do 45°C, podobno kot v puščavskem delu Afrike. Z zaprtimi okni se je vozil zaradi tega, da ne bi nihče opazil, da avto nima klimatske naprave, ker si je preprosto ni mogel privoščiti.

En čudež manj

Več kot stotisoč romarjev je obiskalo lanskega decembra cerkev Sv. Nikolaja v Chicagu, da bi bili priča čudežu. Devica Marija, naslikana z oljnato barvo na platno, je namreč pričela jokati. Solzavo atrakcijo kot znak milosti božje je razkrinkal fizik Shawn Carlson z laboratorija Lawrence Berkeley v Kaliforniji kot zelo enostaven trik. Našel je šest različnih možnosti, zaradi katerih oljnate slike in tudi ikone pričnejo jokati. Kot dokaz je prinesel Carlson jokajočo Mono Li-

so, ki ji je sprožil solze s pomočjo kristalov soli. Ko bo njegov solzavi trik patentiran, bo dal izdelati otroške lutke, ki se bodo na pritisk gumba pričele solziti.

Visoka temperatura

Do sedaj je veljalo pravilo, da je treba vsako visoko telesno temperaturo zbiti na normalno. Sedaj pa se je pokazalo, da je takšno ravnanje z antipiretiki lahko usodno. Raziskave v modernih laboratorijih zadnjih let so namreč pokazale, da je treba zvišano temperaturo uvrstiti med sestavljene reakcije, ki sprožijo obrambne mehanizme našega organizma. Temperaturo kontrolira neka vrsta termostata v našem centralnem živčnem sistemu: dviga se, ali pada po ukazu hipotalamusa, ki sproži serijo veržnih reakcij. Umetno zniževanje temperature je po godu razmnoževanju bolezenskih klič, ki se normalno razvijajo pri temperaturi 37°C, teže pa pri 39, ali 40°C. Ameriški fiziolog Kluger z univerze v Michiganu je tudi dokazal, da obolele živali poginejo, če so jim umetno znižali temperaturo, nasprotno pa

jih laže ozdravijo, če prepustijo povišani temperaturi boj proti bolezni.

To potrjuje tudi dejstvo, da so antični zdravniki, začevši s Hipokratom, zdravili malarijo in sifilis s tem, da so umetno sprožili visoke temperature.

Shujšani tenorist

Trenutno najboljši tenorist na svetu 52-letni Luciano Pavarotti, ki gostuje po vseh največjih opernih hišah sveta, se je podvrgel strogi dieti in tako shujšal za nič manj kot 40 kg. Sedaj se spet lahko ukvarja z dejavnostmi, ki jih zardi teže ni več zmogel. Bolele so ga noge in tudi jahati ni mogel več. Številne ljubitelje njegovega petja bo to razveselilo zlasti zaradi tega, ker bo še v tem mesecu odpel vlogo ciganskega poveljarja Manrica v Verdijevem Trubadurju v newyorški Metropolitan operi. Njegov nastop brez trebuha bo vsekakor ustrežnejši.

Krvne konzerve

Po novih dognanjih traja šest do 14 mesecev, preden se lahko ugotovi infekcija z AIDS. Toliko časa mora preteči, da se pojavijo antite-

lesa. Kljub testu se v krvi neposrednih dajalcev lahko nahajajo virusi AIDS.

Sedaj so se spomnili že pred 150 leti propagirane metode, da bi bolnikom dali lastno kri. To tudi storijo pri tistih pacientih, ki imajo eno izmed redkih krvnih skupin. Po novem pa naj bi odvzeto kri zamrznili v tekočem dušiku in spravili v skladišče. Nekatere velike bolnišnice to že počno, zlasti pri bolnikih, ki jih čakajo ortopedske, ali srčne operacije. Odvzem krvi poteka takole: dva tedna pred načrtovano operacijo odvzamejo bolniku prvo konzervo krvi. Teden dni pozneje drugo in en dan pred operacijo tretjo konzervo. Rdeča krvna telesa pa vzamejo pacientu med operacijo in jih takoj spet vbrizgajo. Lastna kri je tudi porok, da se izognemo infekciji hepatitisa, malarije in sifilisa. Tudi pri nosečnicah pride v poštev ta metoda.

Bolnišnice pa lahko sprejemajo krvne konzerve samo v omejenih količinah. Neki domiselni düsseldorfski podjetnik obljublja shrambo kot privatno krvno banko za mesečno odškodnino 16,60 DM.

Zbral, prevedel
in priredil
Marjan Kralj

Kako poteka obnova Iskrine restavracije v Kranju

Rok za ureditev, oz. obnovo restavracije se izteka. Že postavitev kratkega roka za zahtevna obnovitvena dela je dala slutiti, da lahko pride do določene zamude. S stalnim nadzorom tehničnih služb smo skušali čim bolj zmanjšati prekoračitev postavljenega roka.

Pogled na obnovljeno zgradbo naše restavracije pove, da so gradbena dela zaključena, razen zunanjih del. Tudi v objektu zaključujemo dokaj zahtevna dela, čeprav se občasno zaustavlja delo posameznih izvajalcev. Zato še nismo začeli z montažo notranje opreme.

Ocenjujemo, da bo objekt sredi novembra pripravljen za tehnični prevzem. Zaradi specifične namembnosti obnovljene zgradbe lahko pričakujemo še razna dopolnilna dela. Temu bo sledilo še priučenje, oz. spoznavanje tehnologije dela z novo opremo.

V času obnove restavracije smo prehrano delavcem bolj, ali manj uspešno reševali s skupnim razumevanjem. Sedaj se pojavlja vprašanje, kako po novem organizirati prehrano. Delavska restavracija bi morala skrbeti za prehrano 4.800 zaposlenih, od teh za 570 delavcev izven Savske loke (Stikala in Mehanizmi); od navedenega števila dela v popoldanski in nočni izmeni okrog 680 delavcev.

Že v konceptu projekta za obnovo restavracije je bila predvidena potreba po preskrbi vseh zaposlenih s toplim obrokom. V obnovljeni restavraciji bomo lahko pripravili 3.500 do 4.000 obrokov na dveh pripravljalnih linijah za dve vrsti malic. Kljub razširitvi nove jedilnice bodo delilne zmogljivosti komaj zadoščale za ves pretok hrane. Tople obroke bomo dopoldne delili na sedmih mestih in sicer v dveh jedilnicah v restavraciji (skupno 450 sedežev) in v treh delilnicah (bifeji I, II in III) s sedeži in stojšči za 220 oseb ter v bifejih Stikal in Mehanizmov.

Glede omenjene priprave dveh obrokov naj omenimo, da ne bomo delili na vseh mestih dveh vrst obrokov, ampak bo en obrok pokrtil potrebe v restavraciji, drugi pa vse zunanje delilnice. Asortiment ponudbe se bo v določenem obdobju zelo izenačil.

Za enakomerno obremenitev delilnih mest v vseh dneh in odmorih (trikrat po pol ure) bodo strokovne službe enakomerno razdelile čas odmora in lokacijo za prehrano posameznih oddelkov, oz. delavnic. Delavci v popoldanski izmeni naj bi praviloma malicali v restavraciji. Dokončno rešitev za prehrano delavcev, ki delajo ponoči, še pripravljamo.

Za določen krog zaposlenih, ki zaradi ustaljenih navad, delovnih razmer, ali drugih vzrokov želijo dobiti hladne malice, bo na voljo tudi hladen obrok. Sestavljen bo z živili delikatesnega značaja, ki so del današnje ponudbe. Tudi o hrani za diabetike smo veliko razmišljali, vendar izkušnje projektantov kažejo, da te linije kmalu ostanejo neizkoriščene. Za delavce, ki se ne bi mogli vključiti v navedene načine prihrane, bomo našli ustrezen rešitev v sodelovanju z ambulanto.

BONE ZA PREHRANO BODO UKINILI

Regres bone — sedanje plačilno sredstvo v restavraciji — bomo ukinili in jih nadomestili z datiranimi bloki za enkratno uporabo. Če bodo dela potekala po načrtu, bomo že decembra dobivali malice z bloki. Boni bodo veljali še do konca leta za nakup delikatesnih izdelkov. Če se bo obnova zavlekla, naj bi novi sistem uvedli z novim letom.

V začetnem obdobju bo vsak prejel paket blokov, tiskanih po

terminskem koledarju za tekoči mesec. Bloki bodo tiskani v treh barvah. Dve barvi bosta za topli obrok in bosta določali tudi kraj prehranjevanja (ena barva za delilnice, druga za restavracijo), tretja barva pa bo za hladni obrok, vendar pod pogojem, da se je zanj odločil delavec in sicer za ves mesec. Hladni obrok se bo delil na enem mestu, tudi prek kurirjev pred odmori.

Za čim hitrejšo strežbo ob delilnih mestih naj bi stroške za kruh vključili v ceno obroka. Seveda je to sprejemljivo, če bodo delavci upoštevali predviden normativ za porabo kruha. Višino delavčevega prispevka in način plačila blokov bomo v delovni organizaciji oblikovali enotno. Ena od delilnic bo odprta tudi izven določenih odmorov, vendar le za nakupe z gotovino.

Opisane spremembe načina prehranjevanja bodo povzročile vrsto težav in nevšečnosti, verjetno tudi možnosti za kritične ocene. Pomembno je, da smo se zavestno odločili za izboljšanje prehrane in v to veliko vložili. Prav zato od vseh pričakujemo, da bomo strpni pri uvajanju sprememb. Po določenem obdobju bomo zaznali morebitne organizacijske slabosti in jih odpravili. Zato pri nadaljnjem oblikovanju organiziranosti želimo vaše koristne predloge kot prispevek za končno in zadovoljivo rešitev.

Vsekakor pa pričakujemo, da bo tudi nova tehnologija za pripravo hrane v prihodnjem letu poenostavila in zagotovila kar najbolj uspešno poslovanje Delavske restavracije v korist delavcev. Svoj delež pri začetnih motnjah bodo dale tudi težave pri oskrbi z živili. O stanju, oblikovanju in poteku uvajanja novega načina prehrane vas bomo sproti obveščali.

Iskra

ISKRA ZORIN, o.sub.o. CAOP, b.o.

Trg revolucije 3, 61000 Ljubljana (Brijona Krajnc)
Tel. 213-213 int. 3474

Osnove uporabe osebnih računalnikov (PC) učilnica (K1)

Urnik

I. Dan:

8.15 — 8.30 Uvod (Krstič)
8.30 — 9.45 Rokovanje s PC (Fabjančič)
10.30 — 11.30 MS-DOS 3.2 (Golob)
11.45 — 13.45 Menu — za računalniško rabo PC (Fabjančič)

II. Dan:

8.15 — 13.45 Wordstar — osnove popularnega besednega procesorja (Fabjančič)

III. Dan:

Wordstar vaje (Fabjančič)
8.15 — 13.45 Lotus — osnove (Fabjančič)
Lotus — vaje (Fabjančič)

Tečaj bo od 9. do 11. 12. 1987.

Magister D. Krstič

Za nekatere je življenje trpljenje

Tale življenjska zgodba je zelo žalostna, že od samega začetka, od rojstva. Namesto prešernega otroškega smeha — solze, boj za preživetje. Človek bi se zjokal nad usodo nekaterih, kaj vse so morali pretrpeti in še vedno trpijo. Zalki Polutnik, delavki, ki razmnožuje dokumente v fotokopirnici Invest servisa v pritličju stolpnice, so rojenice ob rojstvu zapisale eno samo besedo — trpljenje.

Bili so velika družina, bajtarij nekje na Kozjanskem. Vsega skupaj se je rodilo deset otrok, dva sta umrla že pred vojno. Oče je bil rudar, a je obdeloval še krpo zemlje.

V idilično kmečko življenje se je vrinila vojna z vsemi grozotami. Oče je šel v hosto, mati je priložnostno kuhala partizanom. Pri njih se je zdravila tudi legendarna Tončka Čech, ko je bila ranjena v spopadu. Nato so bili izdani. Nemci so zažgali domačijo, mater s šestimi otroci pa izselili, najprej v Brežice, nato v zloglasno uničevalno taborišče Mauthausen na Gornjem

Avstrijskem. V taborišče so prišli za božič 1944. Dodelili so jim šotor s slamo, na drugi strani kamnoloma, na hribu, odkoder se ob jasnem vremenu vidi Donava, kako se vije ob vznožju hribovja. Od kamnoloma so se ves dan slišali posamični streli, s katerimi so ubijali haftlinge — jetnike, ki niso zmogli tistih 92 stopnic pod težkim bremenom skal. Tu je mati v visoki nosečnosti s šestimi otroki premagala surovo zimo, brez sleherne kurjave v šotoru. Dne 20. januarja 1945 je rodila Rozalijo na snegu pri temperaturi bogve koliko pod ničlo. Otroci so bi-

li med tem na goli slami v šotoru, saj niso mogli prisostvovati porodu. Mati bi sicer lahko rodila v porodnišnici, vendar tja ni hotela, ker bi ji med tem vzeli vseh šest otrok. »Od otroka se ne ločim, tudi če nas vse pobijejo«, je dejala. Samoohranitveni instinkt jo je tudi obvaroval, ker je bila dan, dva zatem porodnišnica bombardirana in so od nje ostale le razvaline. Kakšno naključje usode! Mama se danes ne sme več spomniti teh groznih dogodkov, ker se takoj prične tresti, vlijejo se ji solze in se več dni ne more pomiriti.

Dne 25. maja 1945 so se vrnili na Kozjansko v požgani dom. Oče je bil že doma, vendar ni vedel, če je družina še živa. Še tisto leto je sezidal zasilno sobo in zraven hlev, v njej so vsi skupaj preživeli celo zimo. Zanimivo je, da so Nemci dali mami rojsti list za Rozalijo — Zalko iz kraja Koblenz v okrožju Judenburga, ki ga nikoli ni videla, ne pa iz kraja Mauthausen, čeprav se tako imenuje tudi bližnja vas v hribovju.

Nato so se prebijali kot revna družina. Hodila je v osnovno šolo in še v takratno nižjo gimnazijo, tri leta, vendar je ni dokončala, ker je morala hoditi po dneh, da so odplačevali zemljo z delom. Gorja pa še zdaleč ni bilo konec. En brat je po vojni našel na mino. Eksplozija mu je odtrgala prste na eni roki, čreva so mu visela iz trebuha in oslepel je. Mati mu je čreva potlačila nazaj v trebuh in začuda še danes živi, sicer slep. Sedaj je invalidsko upokojen, 20 let je delal v Iskri v Kranju za tekočim trakom na trifaznem števcu. Živi v Kranju, je poročen in ima hčerko.

Ko je Zalka odrasla, se je poročila. Mož je bil težak sladkorni bolnik. Vsak dan je dobil injekcijo insulina, kljub temu je oslepel in nato umrl, star komaj 29 let.

Nesreča nikoli ne pride sama — je star slovenski pregovor. Rodila je sina. Krepak poba je bil, rojen v vse drugačnih razmerah kot ona. Ko je bil star 18 mesecev, je iztaknil meningitis. Zaradi začetnega napačnega zdravljenja zdravnikov je bil paraliziran in gluhonem. Dve leti je prebil v bolnišnici, nato ga je sama postavila na noge. V gluhonemnici se je izučil za knjigoveza. Živi pri mami, ni poročen, sedaj mu je 23 let, zaposlen pa je v Učnih delavnicah za Bežigradom.

Zalka je pri nas zaposlena dobrih 15 let. Že od začetka dela v fotokopirnici. Že od rane mladosti boleha na hrbtenici. Kakšne diagnoze ji zapišejo, še sama ne ve. Med njimi je lumbago, ali po slovensko ledveni usek. Včasih je živa razvalina. Že leta 1976 bi morala biti operirana pa ni hotela otresti hrbtenice. Ostala bi brez bolečin, vendar nepremična, v postelji. Zveza borcev jo je poslala za 14 dni na morje. Tja je šla z dvema berglama, vrnila se

je samo z eno. Operacije se tako boji, da se ne upa iti več na ortopedsko kliniko.

Na vprašanje, kako poteka služba v fotokopirnici, je povedala, da rda dela, čeprav mora tekati od stroja do stroja. Šesti komaj utegne, to stori le včasih, ko jo premaga hrbtenica. Pri fotokopiranju jo moti le umetna luč, ker je prostor brez oken. Oči trpe zaradi dvojne svetlobe, od fotokopirnega stroja in od fluorescenčne svetilke. Tudi zrak je slab, kljub klimatskim napravam. Ker so energetsko neposredno povezani s telexom, je njim prevroče, nasprotno pa v telex službi vse zebe. Narobe svet! Delo je naporno, ker ljudje niso hoteli spoštovati vrstnega reda. Še sedaj mnogi ne verjamejo, da ima samo dve roki. Vsak hoče fotokopijo takoj, da kar počaka nanjo. Marsikdo ji še zameri, da terja za sleherni dokument naročilnico: »papir za papir!«

Malico prinese od doma, ker ima dietno prehrano. Odmora skoraj ne pozna. Nekaj malega zaužije takrat, ko ji to čas dopušča.

Naša Zalka sodeluje v delavskem svetu. Po svojih močeh se prizadeva za pravice vseh zaposlenih. Nima dlake na jeziku. Zelo jo moti, kadar vidi napake. Takrat se oglasi k besedi. Ve, da to ni vsem povšeči, vendar si ne more kaj, da ne bi povedala svojega mnenja. Kljub prestanemu trpljenju pravi, mora biti morala osnova vsemu življenju in delu.

Za pokoj ji manjka še devet let. Dolga bo ta doba. Posledice vojne in težkih povojnih razmer so le prehode. Je skromna, avta nima, živi iz rok v usta. Rada bi vsaj enkrat, en samcat dan živela normalno kot drugi ljudje. Da bi si rekla, no, danes me pa nič ne boli. Tisti, ki so zdravi, ne vedo, kaj imajo. Pa se kar naprej ženejo za raznimi dobrinami in užitki. Ima samo en cilj: preživetje do skromne pokojnine. Mauthausen je odrinila v pozabo, le včasih se vpraša, ali je bilo treba vsega tega trpljenja za to, kar sedaj imamo.

Marjan Kralj

Iskra

Iskra SOZD

Izobraževalni center

Ljubljana, Trg revolucije 3

razpisuje strokovno izpopolnjevanje po programu:

Integralno zagotavljanje kakovosti v RP dejavnosti od 8. 12. do 11. 12. 1987

Strokovno izpopolnjevanje je namenjeno delavcem, ki jih Iskra usmerja na odgovornejša dela in naloge pri razvijanju izdelkov. Za taka opravila je poleg strokovnega znanja potrebno tudi spoznavanje osnov metode za integralno zagotavljanje kakovosti. Program seminarja je sestavljen iz tem, ki so potrebne kot dopolnilno znanje pri izvajanju RR nalog.

VSEBINA:

1. Integralno zagotavljanje kakovosti v razvoju novega izdelka
2. Zanesljivost elementov, sklopov, naprav in sistemov ter njihovo upoštevanje v razvoju
3. Zanesljivost programske opreme — softwarea
4. Sodelovanje RR delavcev s področjem kakovosti in kupci
5. Razvoj izdelkov, ustreznih za proizvodnjo in vzdrževanje.

Nosilec programa: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana

Vodja programa: dr. Jože Vugrinec

Čas in kraj: s strokovnim izpopolnjevanjem bomo pričeli 8. 12. 1987 ob 9. v Hotelu Transturnist v Škofji Loki. Zaključek seminarja bo 11. 12. 1987.

Prijave: Prijavnice pošljite najpozneje do 2. 12. 1987 na naslov: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Trg revolucije 3/XI.

Podrobnejše informacije lahko dobite v Izobraževalnem centru SOZD Iskra na tel.: 061/222-212.

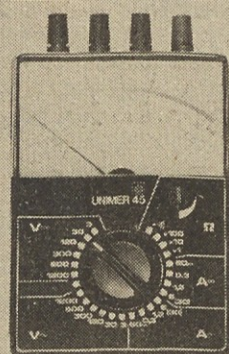
**Iskraši!
Izredna
priložnost**

UNIMER 42: 37 merilnih dose-
gov, visoka notranja upornost
50 k / V, primeren za meritve na
področju elektronike, radijske in
televizijske tehnike; razred 2.5.

UNIMER 43: 38 merilnih dose-
gov. Merilni dosegi in notranja
upornost so izbrani tako, da je
uporaben na vseh področjih
elektrotehnike in elektronike;
razred 2.5.

UNIMER 45: 28 merilnih dose-
gov. Primeren predvsem za
vzdrževalce elektroenergetskih
naprav in servisiranje; razred
2.5.

**— na 3 obroke
— brez pologa
— brez obresti**

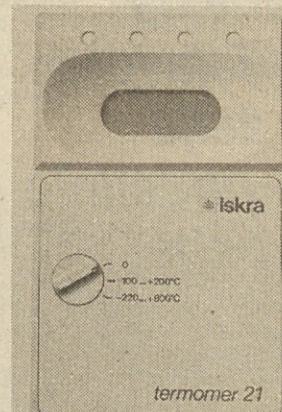
UNIMER 42	79.150 din
UNIMER 43	74.050 din
UNIMER 45	92.330 din
DIGIMER 30	134.720 din
TERMOMER 21	
s sondo OAT 0101	176.380 din
ROTOMER 01	115.880 din
AVTOMER 03	69.080 din

Informacije, zbiranje naročil in prevzem ins-
trumentov pri vaših sindikalnih poverjenikih.
Količine so omejene!

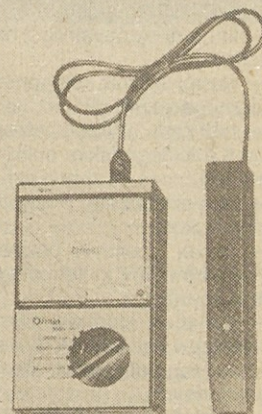
Podrobne informacije:
Iskra Kibernetika, Kranj — Prodaja, 61 000
Ljubljana, Trg revolucije 3 — telefon: (061)
213-213, int. 15-57 tov. Aleksander Jurjovec

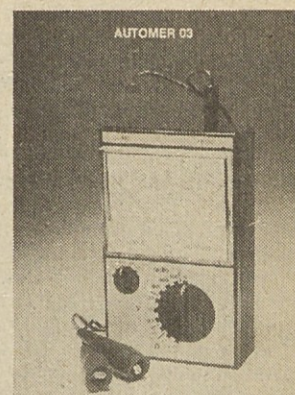
DIGIMER 30: vsestransko upo-
raben multimeter s 3 1/2 mest-
nim številčnim prikazom 28 me-
rilnih dosegov. Vgrajena elek-
tronska zaščita pred preobrem-
enitvijo; razred 0.5.

TERMOMER 21: Merilnik te-
perature s 3 1/2 mestnim
prikazom. Omogoča merjenje
temperature od — 150...+450°
C.

ROTOMER 01: Fotoelektrični
merilnik hitrosti vrtenja. 4 meril-
ni dosegi 0 ... 50.000 min⁻¹

AUTOMER 03: je namenjen za
meritve na električni opremi
motornih vozil

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

**Naš sobesednik
France Dobnikar**

Zahvala sodelavcem in želja za nadaljnje uspehe

Opisati moram primer, ko sem dal v zavodu veto na sklep upravnega odbora, ob obravnavi dela laboratorija za mikroelektroniko. Laboratorij je v tem času dokončaval naloge, ki so bile financirane iz lastnih sredstev, iz sredstev sklada Borisa Kidriča in zveznega sklada za znanstveno delo. Naloge so bile naslednje:

- začetne študije tankih plasti za mikroelektroniko,
- linearni ojačevalniki v hibridni tehniki,
- razvoj aktivnih komponent integriranega vezja,
- hibridna mikroelektronska vezja s fotolitografskim oblikovanjem plasti,
- razvoj monolitnih integriranih vezij — I. faza,
- razvoj silicijevih polprevodniških elementov in tehnologij na osnovi silicija,
- razvoj in izdelava silicijevih tranzistorjev tipa 2 M 1613
- razvoj močnostnih silicijevih tranzistorjev,
- razvoj tankoplastnih subminiaturnih potencimetrov v tranzitorskem ohišju,
- razvoj in laboratorijska izdelava silicijevih monokristalov,
- razvoj in laboratorijska izdelava silicijevih fototranzistorjev,
- razvoj in izdelava hibridnih ojačevalnikov za ojačanje cca 50.000,
- razvoj tranzistorjev in fototranzistorjev v Darlingtonovi vezavi in
- razvoj tankoplastnih zakasnilnih vezij;

Poleg razvoja različnih polprevodniških elementov je bilo vloženo veliko dela tudi v študij različnih polprevodniških tehnologij, kot so: napajanje, različne vrste difuzij, legiranja, dopiranja itd. Prav tako pa je bilo veliko opravljenega tudi na razvoju merilnih metod in izdelavi merilnikov za kontrolo pol-

prevodniških tehnologij in sestavnih delov.

S Kemijskim inštitutom Boris Kidrič je bila sklenjena pogodba o pridobivanju čistega silicija iz osnovnih surovin. Doseženi so bili zelo dobri rezultati tudi za serijsko proizvodnjo. V ta razvoj smo dejansko vložili velika sredstva.

Tovarna polprevodnikov v Trbovljah pod takratnim vodstvom ni bila zainteresirana, niti za proizvodnjo domačega silicija, niti za razvoj domačih polprevodniških elementov. V vsem času ni bila z nami sklenjena niti ena pogodba o financiranju razvoja. Tako bi se razvoj moral kriti iz lastne laboratorijske proizvodnje, kar pa je bil velik nesmisel.

Ta laboratorij je začel propadati in kako je danes? Komu koristijo izkušnje?

Nikakor pa ne smemo mimo računalniške tehnike (digitalne tehnike). Že leta 1962—63 smo se povezali s firmo »Zusse« in dobili za zelo nizko ceno 500 tisoč dinarjev licenco za izdelavo računalnika »Zusse« Z 23. Hkrati pa tudi naročilo za izdelavo desetih kosov. Ker v dveh letih nismo uspeli plačati licenčnega zneska, je celotni posel padel v vodo. Ing. Željko Čener, ki je še danes v Iskri, je bil vodja tega projekta pa lahko podrobno opiše ta primer. Imeli smo torej analogno in digitalno rešitev.

Svojo delovno dobo lahko delim polovico na pošto in polovico na Iskro. Še vedno se rad oglasim v eni, ali drugi organizaciji pa če bi me kdo vprašal, kje sem se bolj počutil, bi odgovoril, da je bilo več tovariških in dobrih odnosov v PTT.

Kot PTT uslužbenec sem prve stike navezoval z Iskro čisto službeno in v želji po večjem sodelovanju med industrijo in eksploatacijo. Tako smo za koprsko področje začeli projektirati avtomatizacijo koprskega področja in to telefonske centrale za Koper, Izolo, Portorož, Sečovelje in Škofije — in to s kranjsko Iskro. Z IEV pa smo sodelovali pri realizaciji radio-relejne zveze relacija Ljubljana—Kranj—Bled in to s prvo takšno napravo, razvito v Jugoslaviji — 12 kanalno napravo UKD. Pri tem je bilo zagotoveno odločilno naše sodelovanje, da je Iskra vstopila v javno telefonsko omrežje.

Ko se danes oziram nazaj na delo zavoda, mislim da je bil naš največji kapital »kadri«. Ob mojem odhodu je bilo zaposlenih v zavodu 1.384 delavcev. Od tega približno tretjino doktorjev, magistrov in inženirjev, tretjina srednje tehničnega kadra, tretjina pa finančno-administrativnega osebja. Medsebojno sodelovanje, spoštovanje in razumevanje je bilo izredno.

Ne spominjam se, da bi obstajalo medsebojno trenje. Kolegij se je sestajal normalno v popoldanskem času. Če pa je kdo zamudil, je plačal za vsako minuto 1000 dinarjev. Vsoto, ki se je tako nabrala, smo na tovariškem večeru zapili.

Teh večerov na žalost ni bilo veliko, ker so bili člani kolegija preveč točni. Zavod je imel tudi razne komisije in odbore, obstajal je tudi znanstveni svet zavoda, člani pa so bili tudi strokovnjaki s fakultet in iz tovarn. Kljub raznim šikanam in nesporazumom le-te nismo nikdar prenašali na kolektiv, temveč smo to reševali na primernem nivoju.

Veliko tega kadra je zaradi večnih reorganizacij in znanstvenih

teženj poiskalo nove službe, zavod pa je izgubljal na svoji stabilnosti.

Nemogoče je opisati vse vesele in žalostne dogodke v zavodu, vendar se s ponosom spominjam vseh delovnih zmag, ki jih pa je vendarle bilo več kot porazov. Zato zaključujem svoje spomine z izrekom velike hvaležnosti vsem sodelavcem in vsem aktivnim želim še več delovnih uspehov, upokojencem pa še več uspešnih tovariških srečanj.

Iskra

Iskra Mikroelektronika — v ust.,
Ljubljana, Stegne 15 d

objavlja naslednja prosta dela in naloge:

Sektor ekonomike in financ:

- 1. vodja računovodske službe**
- 2. vodja finančnega knjigovodstva**

Pogoji pod točko 1. in 2.:

- visoka izobrazba ekonomske smeri, ali z delom pridobljena delovna zmožnost
- nad 4 leta delovnih izkušenj

Služba za kakovost:

- 1. inženir za preizkuse zanesljivosti II**

Pogoji:

- visoka izobrazba elektrotehniške smeri
- do enega leta delovnih izkušenj (lahko tudi začetnik)
- pasivno znanje angleškega jezika
- izpit iz varstva pri delu

- 2. analitik testiranja II**

Pogoji:

- dipl. inž. elektrotehnike, ali fizike
- do enega leta delovnih izkušenj
- izpit iz varstva pri delu

Testni center:

operater IV v testiranju

Pogoji:

- končana osnovna šola
- eno leto delovnih izkušenj
- delo v dveh izmenah

Proizvodnja rezin:

laborant III v pripravi kemikalij

Pogoji:

- poklicna šola kemijske smeri
- do tri mesece delovnih izkušenj s področja skladiščenja kemikalij. Zaradi narave dela zaželen kandidat moškega spola, z odsluženim vojaškim rokom.

Pomožna tehnologija:

elektrikar II v vzdrževanju

Pogoji:

- poklicna šola elektro smeri
- nad 3 leta delovnih izkušenj.

Z izbranimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba ISKRA MIKROELEKTRONIKA v ustanavljanju, Ljubljana, Stegne 15 d, 8 dni po objavi.

POTOPIS

1

Piše: Dare Bencik

POTOVANJE NA KITAJSKO IN JAPONSKO

Za to potovanje sva se s prijateljem Bojanom odločila mesec dni pred odhodom. Takrat sva začela iskati informacije o možnostih za potovanje z vlakom (transsibirsko železnico) iz Budimpešte do Pekinga. S pomočjo agencij Mladi turist (kjer sva si priskrbeli izkaznice) in Kompas (tu nama je veliko pomagala Vesna Prinčič) sva si priskrbeli vize za Kitajsko, Mongolijo in Sovjetsko zvezo. Dvakrat sva morala zato osebno v Beograd.

Nekaj napotkov sva dobila tudi od študentov, ki so že tako potovali in na predavanjih o Kitajski v Cankarjevem domu, kjer so nama pomagali predavatelji in Stermečki iz Kluba popotnikov. Upala sva, da bova uspela priti tudi na Japonsko, saj sva imela prihranjenih samo 1000 US dolarjev (to je bilo takrat 60 starih milijonov).

Pred potovanjem sem pisal kolegu na Japonsko, ki sem ga spoznal leto poprej na potovanju po Evropi. S tem Japoncem sva se spoznala v Franciji (Parizu) in takrat sem mu omenil, da ga bom poskušal obiskati, če bom kdaj potoval na Daljni vzhod.

Karte sem skušal rezervirati kar po telefonu, vendar sva šla precej negotovo v Budimpešto, ker nisva vedela, ali bo urejeno, ali ne. No, sreča je bila na najini strani. Kupila sva dve povratni karti — plačala sva vsak po 100 dolarjev.

Potovanje z vlakom je trajalo 8 dni. Potem sva 9 dni ostala v Pekingu, nato pa sva šla v Hong Kong (v Pekingu sva izvedela, da je najcenejša pot na Japonsko z letalom iz Hong Konga). V Hong Kong sva potovala z vlakom. Tu sva si zopet priskrbeli vize za Kitajsko, kamor sva se vrnila z Japonske. Kupila sva povratni letalski vozovnici Hong Kong — Tokio — Hong Kong. Cena vozovnice je bila 200 ameriških dolarjev, letala pa sva s SWISS-AIR.

V Tokiu sva hotela ostati dva tedna, vendar sva morala najino bivanje v najdražjem mestu na svetu skrajšati. Tako sva ostala samo teden dni. Japonci, pri katerem sva stanovala in Bojanov nekdanji sodelavec, ki je zdaj predsednik Kompas za daljni vzhod in Japonsko, sta nama veliko pomagala, da sva si ogledala in uredila najvažnejše.

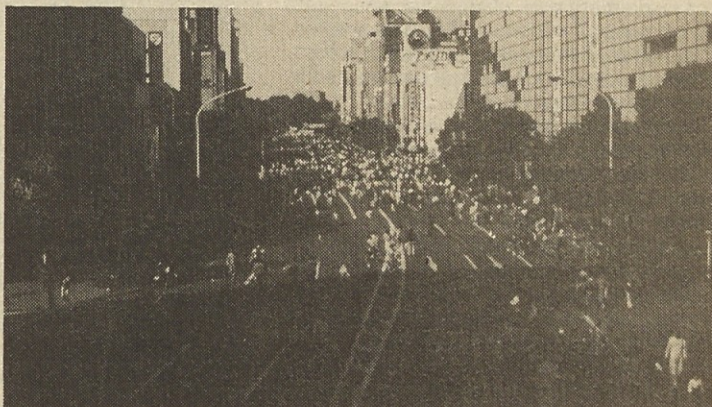
Veliki zid — Kitajska

Ko sva se vrnila v Hong Kong in od tu z vlakom v Peking (povsod sva ostala še nekaj dni), sva si priskrbeli še rusko in mongolsko vizo za vrnitev domov.

Celotno potovanje je trajalo skoraj dva meseca (teden dni manj). Porabila sva vsak 1000 dolarjev: 400 za prevoz (vlak, avion), 250 \$ za hakupe, 350 \$ za bivanje po mladinskih hotelih, hrano, pijačo, metroje, taxi in ostalo.

Zanimivosti: občutila sva temperaturno razliko od -10°C v Sibiriji do $+35^{\circ}\text{C}$ (z veliko vlažnostjo zraka) v tropskem podnebjju Hong Konga. Tudi potovala sva zelo različno: od zelo skromno opremljenega vlaka Budimpešta — Peking (in nazaj) in še slabšega vlaka med množico Kitajcev iz Pekinga do Kantona (blizu Hong Konga), pa vse do razkošnega poleta z letalom, na katerem sva imela eno najboljših postrežb na celem potovanju in tudi osebe je bilo zelo prijazno (na letalu so bili časopisi, slušalke za glasbo, jedi, pijača...).

Srečevala in spoznavala sva popotnike z vsega sveta, različne načine življenja, navade, kulturne znamenitosti, politične ureditve. Bilo je zelo pestro in zanimivo, skupaj sva posnela okrog 400 diapozitivov.

Za praznike zaprta ulica za promet v predelu Tokia — Ueno

Bazilika Sv. Štefana — Budimpešta.

V neznano

V najlepšo slovensko vas

Smo ljubitelji planin res tako radovedni, da se nas največ zbere prav na izletu v neznano, torej tistim zadnjem v sezoni? Ali pa so ti izleti, morda še iz časov, ko nas je nekajkrat pogostil tudi mojster lvačič, vedno izredno prijetni?! Pač, udeležence popeljejo že po tradiciji tja, kamor po navadi ne zaidemo, hoje je tudi manj kot na »ta pravih« hribovskih izletih, povrh vsega pa je zaključek izleta povezan še s pogostitvijo in »likofom« ob koncu planinske sezone.

To bo verjetno tisto.

Tudi letos je treba Bredi čestitati za nedavni izlet Iskrinega planinskega društva v neznano; prvič za idejo, kam nas je popeljala, drugič pa za odlično organizacijo. Za dobro počutje smo poskrbeli sami.

Torej izlet v neznano. Prvo presenečenje je bilo že to, da je posebni avtobus s posebnim šoferjem, Bojanom, zdaj že prijateljem Iskrinih planincev iz centralnega planinskega društva, izpred hale Tivoli v Ljubljani najprej zavil na Celovško: torej gremo na Gorenjsko, smo začeli

Takole so nas v še nekoliko meglenem jutru sprejeli v pohorski vasici Kočno

»Svojo« najlepšo slovensko vasico nam je predstavil njen »avtor« Stanko Slavič

modrovati. Pa nismo šli. Kmalu smo se znašli na Titovi, ker pa smo se pač zavedali, da tam, na koncu te ceste na Dunaju, nimamo kaj početi, je odpadla tudi ta neznanka: gremo torej na Štajersko. Seveda bi bilo lahko tudi kaj drugega.

Drugo večje presenečenje je bilo Bredino sporočilo, da mora vsak udeleženec prispevati skoraj pol starega milijona — 4.500 dinarjev — »češ, pa kaj, saj je vse drago, društvo bo pa pokrilo prevozne stroške.« je bila kategorična motor Iskrinega planinskega društva.

Potem pa smo se peljali in peljali in pripeljali v Zgornjo Polskavo. Tam pa se je začel bolj planinski del izleta. Nekateri smo se zaradi lanskih izkušenj raje držali glavnine, pač zato, da ne bi bil izlet še bolj v neznano.

Vasica Kočno. Šele tisti hip, ko so nas pri napisu vasice sprejeli domačini, no, trenutno najbolj znani domačin Stanko Slavič ni s Kočnega, je bilo konec dvomom o cilju izleta v neznano.

Prišli smo torej v najlepšo slovensko vas, ki jo je »naredil« Stanko Slavič ter za prizadevanja, da se je poprej zaspana vasica Kočno popolno razcvetela, se prebudila in začela turistično

živeti, prejel tudi turistični nagelj.

To »prebujanje« vasice nam je Stanko Slavič predstavil približno takole: najprej smo asfaltirali cesto, nato smo postavili transformator in dalj-

novod, že pred letom dni so pri dveh kmetijah odprli prvi del etnografske zbirke, zbirke ki jo je iz kleti in podstrešij izbrskal neumorni priseljencec; no, resnici na ljubo je treba povedati, da so ga nekateri domačini sprva gledali precej posstrani. Pri prvi kmetiji gre za peko kruha, pri drugi pa za prikaz drvarjenja na Pohorju. Nedolgo zatem so odprli tudi pohorsko kovačijo, prav pred dnevi pa tudi žganjekuho inn lepo urejeno kmečko sobo za goste.

Stanko Slavič upa, da se bo že v kratkem začela s turizmom ukvarjati vsa vas, še toliko bolj, ker je Turistična zveza Slovenije razglasila Kočno za najlepšo slovensko vas.

Končni cilj našega izleta v neznano pa ni bila ta lepa vasica pač pa kmetija Štefana Frešarja na Kalšah pri Smartnem na Pohorju. Gospodar se je že pred leti odločil za kmečki turizem, zanj pa ima vse možnosti: od velike kmetije do izredne lege in predvsem prijaznosti vseh domačih, da o malinovem žganju, Ritzoznojčanu in hrani ne govorimo.

Kalše so od Kočne oddaljene dve uri lepe hoje in če prištejemo še pol ure, kolikor smo potrebovali od avtobusa v Zgornji Polskavi do Kočne, vsekakor to ni bil naporen izlet, zato se si velja ta del Slovenije z našo najlepšo vasjo še toliko prej ogledati. Udeleženci izleta vam to priporočamo.

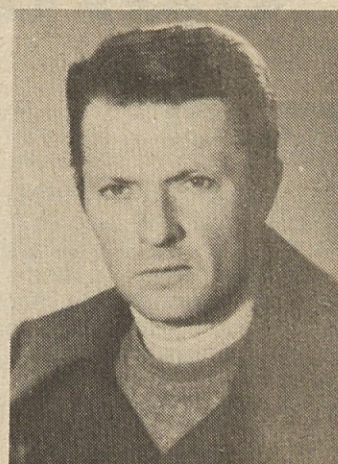
Lado

Pri tejle kmetiji so nas pogostili s sirovo in orehovo pohorsko gibanico

**Piše:
Janez Pavčič**

Janez Pavčič

Hoja in tek na smučeh

Premikanje po snegu v obliki hoje, ali teka ob pomoči posebnih naprav krpelj, širših, ali ožjih smučí ima dolgo in bogato zgodovino. Nič čudnega ni, da se je ta dejavnost porodila iz povsem življenjske nuje v Skandinaviji, kjer so zime dolge, mrzle in običajno bogate s snegom in tako je premikanje po pogostokrat globokem snegu težavno, utrujajoče, ali celo onemogočeno.

Razni zapiski nam povedo, da se je hoja po snegu s pomočjo nekakšnih smučí porodila v Skandinaviji okoli leta 1864, 20 let pozneje pa so že imeli prve smučarske športne klub in tudi prve tekme. Tudi pri nas na Blokah zasledimo prve smučí že pred tem stoletjem, prva športna tekmovanja na smučeh pa okoli leta 1914. Prvo prvenstvo Jugoslavije je bilo izvedeno 1921. leta v Bohinju in prva prvaka sta bila Janez Hlebanja, gozdar iz Mojstrane in Trammerjeva pri dekletih, zanimivo, doma iz Mostarja v Hercegovini. Naši smučarji tekači so prvič sodelovali na zimskih olimpijskih igrah 1928 v Schamonixu v Franciji, seveda brez vidnejših uspehov, saj so pri minus 12°C tekli kar v atletskih majicah! No kljub slabi razvitosti teka na smučeh pred drugo svetovno vojno pa smo imeli nekaj zelo kvalitetnih tekačev, od katerih je precej izstopal Franc Smolej z Jesenic, ki ima še vedno najboljšo jugoslovansko uvrstitev in sicer 11. mesto v teku na 50 km!

Tudi po vojni, že leta 1946 smo pri nas nadaljevali tradicijo teka na smučeh, število pristašev te naporene, a nadvse privlačne športne zvrsti se je zelo povečalo, vendar to le v tekmovalnem pogledu, saj tedaj in potem vse tja do leta 1970 rekreacije pri nas nismo poznali. Po letu 1970 je tek na smučeh dobival vse večji pomen tudi v netekmovalnem, torej rekreacijskem smislu, saj ga strokovnjaki v svetu uvrščajo v sam vrh tistih panog (hoja, tek, plavanje, kolesarjenje, planinstvo),

V tej naši Sloveniji verjetno ni nikogar, ki bi bil tako zaljubljen v smučarski tek kot Janez Pavčič, pa tudi nikogar, ki bi toliko naredil za popularizacijo tega lepega športa kot prav on. V uredništvu torej nismo imeli težkega dela, ko smo se odločali o tem, koga naj zaprosimo, da našim bralcem res kar najbolj strokovno predstavi hojo in tek na smučeh. Povrhu vsega smo imeli tudi srečo, saj Janez Pavčič, dolgoletni tekmovalec, reprezentant, prvak in trener ne zna reči »ne«; prav nasprotno: z veseljem se je odzval naši prošnji ter nam takoj poslal že prva dva prispevka iz serije člankov o smučarskem teku in pripravah nanj. Povrhu vsega nas je prijetno presenetil še s predlogom, da bi, ko bo seveda sneg, organizirali v Iskri začetniške in nadaljevalne tečaje smučarskega teka. Vodili jih bodo on in drugi znani slovenski trenerji. Tečaji bodo najverjetneje januarja, torej kar kmalu.

Ker je sobotni sneg že napovedal začetek zime, je kar prav, da že v tej številki začenjamo z Janezovimi sestavki »Hoja in tek na smučeh.«

LD

ki so za zdravje in dobro počutje človeka najbolj primerne.

Pravi »boom« hoje in teka na smučeh je nastal ob prvih večjih množičnih prireditvah kot Trnovski maraton leta 1974 in nekaj pozneje Bloški teki, Dupljanski teki. Po poteh 14. divizije in še nekaterih. Preteklo zimo je bilo v Sloveniji na programu kar 31 množičnih tekaških prireditev in približno toliko jih bo tudi v prihajajoči zimski sezoni, seveda če bo vsaj normalno založena s snegom!

Zakaj imata hoja in tek na smučeh takšen pomen in visoko mesto med športnimi zvrstmi? Prvič zato ker ga lahko goje vsi od 3 leta starosti pa do najstarejših mož in žena, seveda vsak po svojih sposobnostih. Drugič ker je enostaven, nenevaren in zaposluje domala vse mišične skupine, dihalne organe, pospešuje pretok krvi, znojenje, vseto se dogaja zunaj v naravi, v času ko druge dejavnosti ne moremo gojiti. Tretjič za to niso potrebna dolga potovanja do urejenih smučišč, niso potrebne velike investicije, čakanje v vrstah, ni potrebno veliko časa, niti veliko denarja, saj je oprema za hojo in tek

na smučeh mnogo cenejša od alpske smučarske opreme.

Ne smemo pri naštevanju izpustiti tudi zelo pomembnega fak-

torja, družabnosti, skupinske, ali družinske vadbe, sprehodov pa tudi udeleževanj na prireditvah in nastopih. V času, ko je družabnosti vse manj, ko so družine komaj nekaj ur na dan skupaj, so družinski in skupinski zimski izleti na tekaških smučeh lahko ena izmed od oblik zdravljenja te hude bolezni!

Seveda bodo sprehodi, izleti in nastopi na različnih zimskih prireditvah mnogo bolj prijetni, neutrjujoči in neškodljivi za naše počutje in zdravje, če bomo zimo in prvi sneg pričakovali dobro telesno pripravljeni, kajti sprehodi na smučeh le niso isto kot sprehodi na primer v parku, saj zahtevajo nekaj telesne pripravljenosti pa tudi nekaj tehničnega znanja. Vse to si lahko pridobimo z redno telesno vadbo vsaj dvakrat na teden v jesenskih mesecih. V vadbo štejemo seveda tudi vsa fizična opravila, ki jih postorimo pri našem vsakdanjem delu, ki ga prav v te namene včasih delamo hitreje, kot sicer. Seveda pa poznamo dosti načinov telesne priprave za zimo, za smučanje, za hojo in tek na smučeh, o tem pa bolj podrobno prihodnjic.

Popravi sam

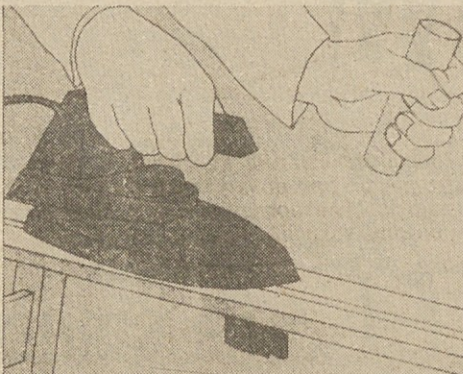
Smuči

S prvimi snežinkami smo se že srečali. Čeprav nam ta prvi sneg še ne nudi smučarskih užitkov pa je smučarska sezona že pred vrati. Ko bomo spet »privlekli« smuči s podstrešij, kleti ali garaž, se bo marsikdo začudil ob zarjavelih vezeh, zdrgnjenih plastiki na dilcah, ali potrgani zanki na palicah. Toda te nepravilnosti lahko odpravite tudi sami!

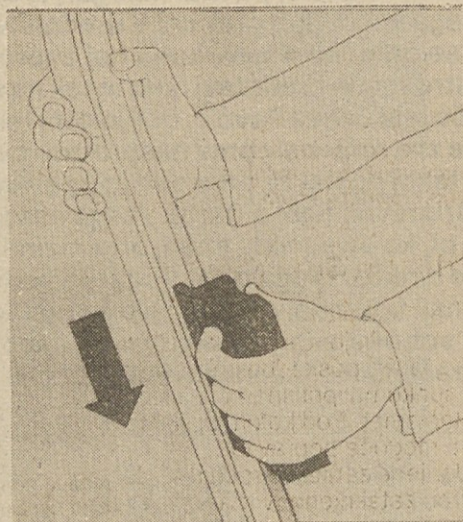
Dilce

Skoraj vse današnje smuči imajo drsno površino iz posebne plastike. Ta površina je glavni obrabni del smuči. Tudi še tako dobra drsna površina dobi ob stalni rabi razne luknje od kamnov, ali koščkov ledu. Manjše raze lahko zapolnimo z voskom za smuči, pri večjih poškodbah je dobro, če vso površino na novo prevlečemo s plastiko, ki jo lahko kupimo v trgovini. Novo plastiko vselej nanašamo toplo in jo z likalnikom utrdimo. Pri tem moramo paziti, da bo vodilni

žleb na sredini smučke ostal enako globok, kot je bil.

3. Z neprevročim likalnikom segrejemo drsno površino in jo zgladimo. Pri tem ne smemo zapolniti vodilnega žleba!

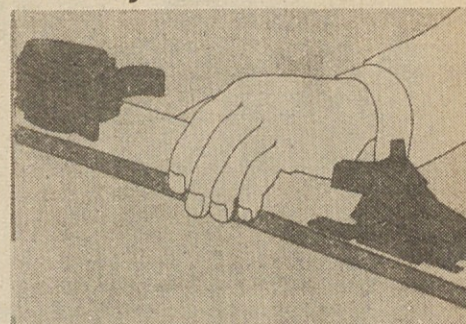
Ostrenje robnikov: topih ali skrhanih robnikov ne smemo nikoli ostriti s pilo ali navadnim brusom. Za ta namen kupimo v trgovini posebne bruse za robnike, ki jih pri ostrenju pomikamo po pokonci postavljeni smučki vselej od zgoraj navzdol.

Vezi

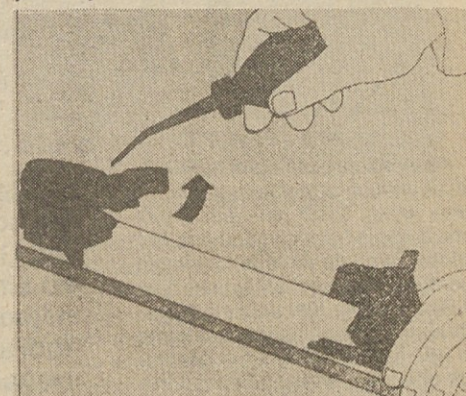
Vezi je treba redno vzdrževati. S tem je mišljeno predvsem redno čiščenje umazanije ter občasno mazanje s finim oljem za šivalni stroj, ali s posebnim pršilom za smučarske vezi. Za prevoz na strehi avta, ali pa tudi za hrambo čez poletje je priporočljiva posebna vrečka za vezi z zadrgo.

Montažo novih vezi opravijo najbolje v servisu. Če pa bi radi zamenjali stare vezi za nove, se moramo natančno ravnati po navodilu proizvajalca. Luknje za vijake so pri različnih sistemih tudi čisto različno razporejene po naležni ploskvi vezi. Torej moramo pred montažo novih vezi stare vijačne luknje skrbno zapolniti s plastično snovjo.

Mazanje vezi

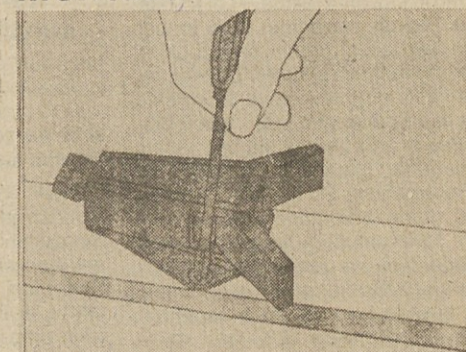

1. Smučko položimo ploskoma na delovno mizo in jo trdno primemo. Petni in prstni del varnostnih vezi sta v odprtem položaju.

2. Z eno roko odpremo vse prečni dele kolikor mogoče na široko, z drugo pa napršimo ali nakapamo pršila ali olje v vse sklepe.

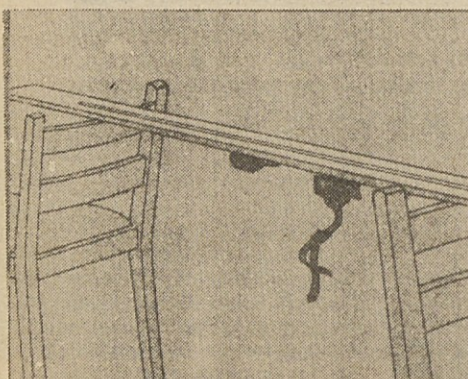
Montaža vezi

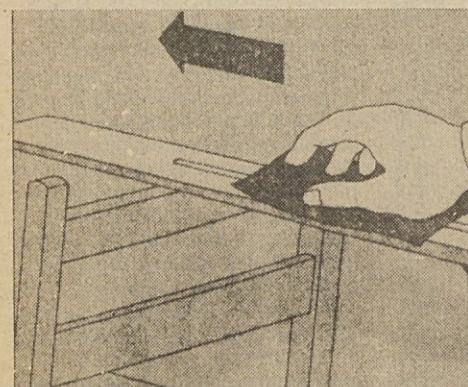
1. Staro vez odvijemo in luknje od vijakov skrbno in do dna zapolnimo s posebnim kitom. Pustimo, da se dodobra posuši.

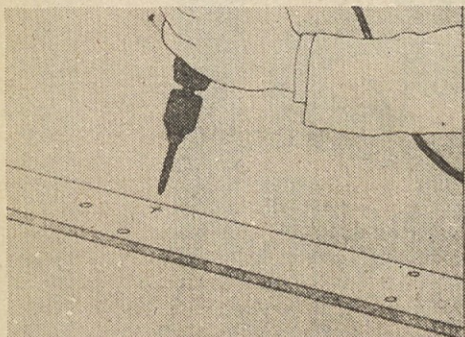
2. Smučarski čevlji natančno postavimo na staro naležno ploskev, mu prilagodimo nove dele vezi in zarišemo po navodilu za montažo nove luknje za vijake.

1. Smučko položimo s spodnjo stranjo navzgor na dve delavniški kozi ali na dva naslona stolov, da vezi prosto visijo.

2. Razpoke ali luknje napraskamo z brusilnim papirjem in nanesemo novo plastično maso, primerno drsni površini te smučke.

3. Čevelj spet snamemo, nalahno navrtamo zaznamovane vijake in pritrdimo na smučko najprej sprednji del vezi.

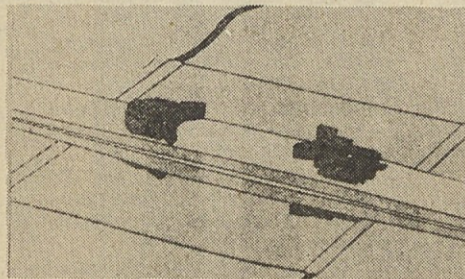

4. Čevelj pri peti čvrsto pritisnemo na smučko in pritisnemo obenj zaprt petni del vezi. Navrtamo vijake luknje in petni del pritrdimo.

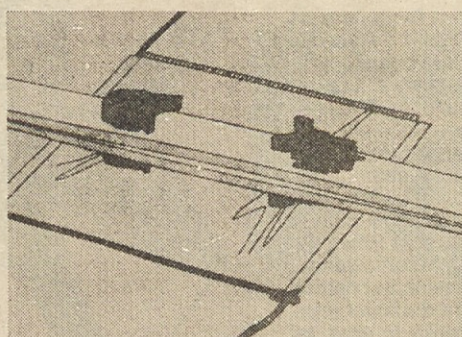

5. Odpremo petni del vezi in preverimo, ali držalo zanesljivo prime, ko čevelj pritisnemo na smučko. Pravo trdoto vzmeti naj nam ugotovijo v servisu.

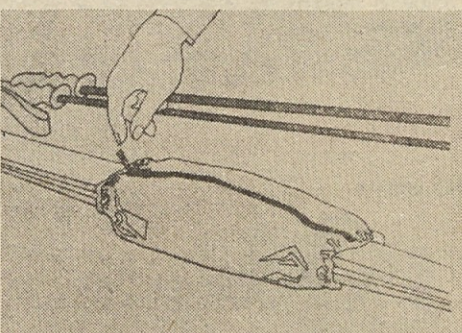
Zaščitni ovoj za vezi

1. Ukrojimo si kos blaga iz plastike ali gumirane tkanine, malo daljši od montiranih vezi in malo širši od njihovega največjega obsega. Na krajši stranici zašijemo votel rob in vdenemo vanj elastično vrvico.

2. Na daljši stranici zaščitnega ovoja pritrdimo po eno polovico primerno dolge zadrge, ki se mora na spodnjem koncu popolnoma razpreti.

3. Z ovojem pokrijemo dele vezi na spetih smučeh in zapremo zadrge. Zategnemo elastični vrvi in ju zavežemo.

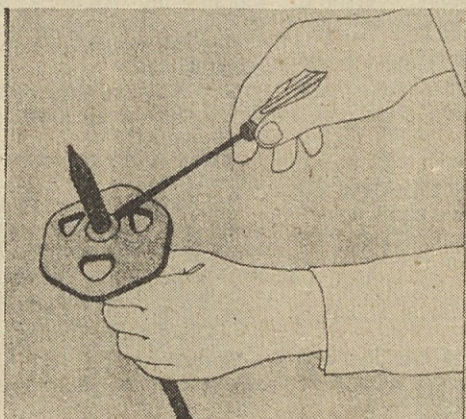
Smučarske palice

Kovinske palice se redko zalomijo, se pa hitro zvijejo. Če je palica zvita samo malo, lahko poškodbo popravimo s tem, da sunkoma pritisnemo palico v nasprotno smer. Pod kotom upognjenih palic ni mogoče popraviti.

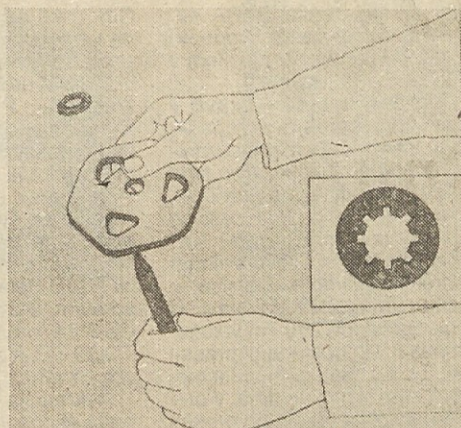
Usnjene zanke na ročaju so danes po večini zatakne v zarezo v plastiki ročaja in zgoraj pritrjene z vijakom. Iztrgane, ali poškodovane zanke si lahko sami nadomestimo z ustreznim usnjnim jermenom.

VŽ

Zamenjava krpljice

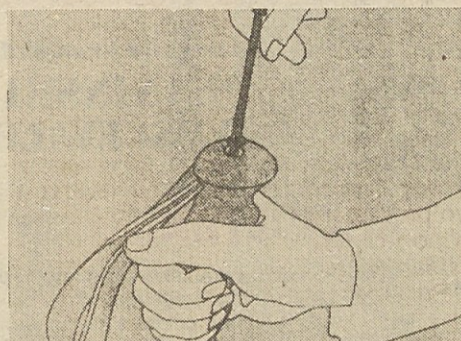

1. Pritezni obroček, ki drži poškodovano krpljico na palici, z izvijačem sunkoma zrahljamo in proti konici potisnemo s palice.

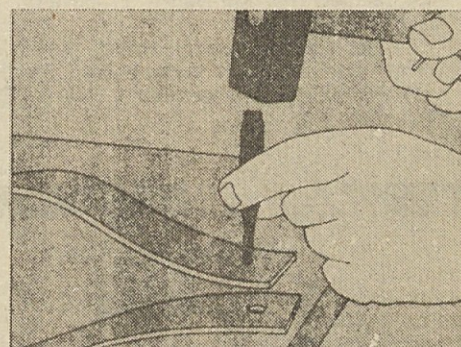

2. Na palico natakemo novo krpljico. Pritezni obroček natakemo z zobci navzdol in ga močno pritisnemo h krpljici.

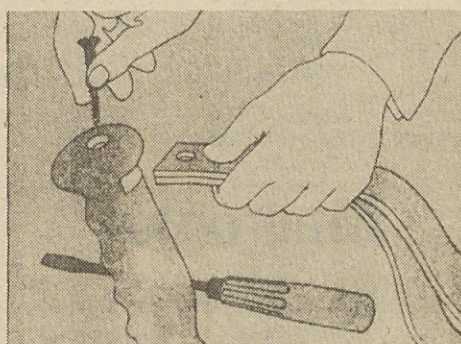
Popravilo zank

1. Z izvijačem sprostimo večinoma ugreznjeni pritrdilni vijak v vrhu ročaja in potegnemo poškodovani jermen iz zareze.

2. Novi jermen odrežemo natanko po vzorcu starega in vanj na obeh koncih izsekamo ali izvrtamo luknjo.

3. Preluknjana konca zanke položimo natančno drugega na drugega in vstavimo pod luknjo pritrdilnega vijaka. Nato ta vijak čvrsto pritegnemo.

Kolesarji Avtomatike

Maraton 18. in 19. septembra

V kolesarski sekcija ISKRA Avtomatika smo organizirali dvodnevni kolesarski maraton z obiskom v TOZD RELEJI — Makole.

Iz Ljubljane smo se odpravili v strnjeno skupino prek Skaručnice — Vodice — Kamnika — in prek Črničice do Gornjega Gradu, kjer smo imeli krajši postanek (sendvič — čaj). Nato pa po prelepi cesti in travnikih obdani s hribi naprej, Nazarje — Mozirje — Titovo Velenje — Dobrna — Slovenske Konjice — Poljčane — Makole. V Makole smo prišli okrog 16., po 160 km vožnje. Tu so nas pristočno sprejeli predstavniki TOZD Releji — Makole. Ogledali smo si proizvodnjo. Videli smo lep prazen prostor, po prelitvi programatorja v Gorenje, ki ga je treba čimprej zapolniti z novo proizvodnjo. Prespali smo v gradu Statenberg, kjer smo imeli večje sobe kot doma celotno stanovanje.

Sam grad je čudovit, škoda je le, da ga ne znamo izkoristiti v turistične namene. Po zajtrku smo se odpravili na pot proti Ljubljani in sicer — Makole — Poljčane — Mestinje, Šmarje pri Jelšah — Celje — Laško (krajši postanek) — Hrastnik — Zagorje — Litija — Ljubljana.

Zaključek pred razhodom smo naredili pri Rogovlci. Bili smo si edini, da je bilo enkratno. Poleg dobrega vremena se moramo zahvaliti TOZD Releji Makole za prisrčen sprejem, Službi za družbeni standard za organizacijo in trud ter TOZD TELA za spremljevalno vozilo.

Rekreacija in dva dni intenzivnega »švicanja« nam samo pomagata pri vsakodnevnem izvrševanju nalog na svojih delovnih mestih. Zaradi kratkega roka priprav nas je bilo samo 18. Naslednjič bomo to popravili. Alojz Dolinar

Planinska sekcija kranjskih DO Iskra

PLANINSKI OBVEŠČEVALEC

Stegovnik

Planinska sekcija kranjskih DO Iskra bo priredila v soboto 12. decembra 1987 izlet na Stegovnik-vrh s poti »Kranjski vrhovi«.

Redni avtobus, ki ima odhod s kranjske avtobusne postaje ob 6.25, nas pelje do »Kanonirja« v dolini Kokre. Od tu bomo šli mimo kmeta Rezmara, čez planino Močnik in istoimensko sedlo na naš cilj — 1692 m visoki Stegovnik. Slabe tri ure nezahtevne hoje bomo rabili za vzpon, za sestop pa seveda nekaj manj. Z vrha se ponujajo lepi razgledi na Karavanke in severna ostenja Kamniško-Savinjskih Alp.

Za izlet je potrebna običajna lažja planinska oprema, ustreznega vremenskim razmeram. Vodila bosta L. Zelnik in F. Ješe.

Informativne prijave sprejema V. Pajk iz DO ERO, do četrtega 10. decembra.

Planinski SREČNO!

Zahvali

Ob izgubi mojega moža

Lojzeta Levca

se iskreno zahvaljujem kolektivu delovne organizacije Videomatika Ljubljana za izrečeno sožalja, poslovilne besede ob odprtem grobu, moralno in denarno pomoč, za darovano cvetje ter spremstvo k njegovemu preranemu grobu.

žena Dani s sinom

Ob nenadni smrti mojega dragega očeta

Radislava Gorkiča

se zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem v ISKRI VIDEOMATIKI za darovano cvetje, izraze sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

sin Emil z družino

Mali oglas

Prodajam smuči ELAN 906, 190 cm z vezmi Marker, otroške pancerje VEGA št. 35, dirkalno kolo Pinarello št. 58, Avtoradiokasetofon 2 x 20 W Autorevers in letalske modele na daljinsko vodenje.

Telefon: 213-213, int.: 21-53 (Mirko), ali Vojkova 60 S 58 po 17.

a. novak

In memoriam stabilizaciji...

Prihranek ali izguba

Pri nas doma imam vedno jaz glavno besedo. Naj se ve, kdo je možki in gospodar pri hiši.

Žena vedno nekaj računa, pre-mišlja, kaj je ceneje in kje bi kaj prihranila.

Seveda, izvesti moram jaz, ona svetuje, jaz naredim. Včasih se mnenja krešejo in po vročem prepiru obvelja moja, udarim s pestjo po mizi in rečem: »Da!«

Ko se je vrnila včeraj iz službe, je rekla:

»Vojko! Jutri bodo podražili bencin!« In ničesar ni dodala. Samo dolgo me je gledala. Čakala je kdaj se mi bo zakresalo v možganih, da moram ponj, ker je danes še cenejši in bova veliko prihranila.

Takoj sem skočil v avto in nisem čakal kosila.

Ustavil sem se pri prijatelju Toniju, a tudi on je že slišal novico o podražitvi.

O bog! Ali že vsi vedo! sem se ustrašil.

Izkazalo se je, da res, kajti, ko sem privozil pred prvo črpalko, je tam čakala kilometer in pol dolga kolona vozil.

O, ne, tu že ne bom stal kako uro. Nak!

In sem odpeljal k drugi črpalki. O, mamka mila! Tudi tu me je zbodla v oči dolga vrsta avtomobilov.

»Presneto, ali vse mesto ve o

podražitvi?« sem vprašal soseda iz dolgega repa.

»Ne samo ti, tu so tudi vaščani,« mi je dejal. Ko sem se obrnil, je stalo za menoj že pet vozil.

Srečni so mi pomahali v slovo, ko sem se obrnil, saj sem jim naredil prostor za enega.

Tudi pri tretji črpalki ni bilo drugače. Vrsta vozil je grozila zadetati vse prehode in celo glavno cesto.

Zdaj so mi živci že začeli popuščati.

Šel sem k delavcem, ki so natakali bencin in začel vpiti, naj po-hitijo, saj vendar vidijo, koliko nas čaka na njihovo milost.

Tudi oni so postajali nervozni. Najdebelejši mi je rekel:

»Zapri, deda, poklical bom milicnika, če ne izgineš.«

Odpeljal sem se v sosednje mesto, ker je pri nas zmanjkalo čr-palk. Tu so imeli le tri in na zadnji sem končno napolnil rezervoar z bencinom.

Vrnil sem se po treh urah in četrt. »Koliko si prihranil?« me je vprašala moja žena.

»Hudiča sem prihranil. Nič. Za vožnjo od črpalke do črpalke sem plačal več, kot bodo jutri podražili. Razumeš?«

Prvič ji je vzelo besedo. Razumela je. A ne vem, ali so tudi vsi drugi v tistih dolgih vrstah.

Zlata Volarič

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željenzov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica. — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.